

TIDNINGEN

DJURSKYDDET

MEDLEMTIDNING FÖR DJURSKYDDET SVERIGE • NUMMER 3/2016 • ÅRGÅNG 126

**BARNKALAS MED
DJURLEKTION**
REDE i festbranschen!
SID 30

+

**NÄR AVLIVNING ÄR
ALLT SOM ÅTERSTÅR**
Förening ger råd.
SID 24

TEMA KONTROLLPROGRAMMEN

Grisen i fokus

Vi står inför ett vägval, godkänns program som inte sätter djurens bästa främst kan trovärdigheten för hela systemet raseras. SID 10

8

råd för hur tamråttorna
får en roligare höst

Sunda katter är glada katter!

Vi är stolta över att vi donerar foder till både friska och sjuka katter över hela världen.

I mer än 75 år har Hill's Pet Nutrition's mission varit att medverka till att berika och förlänga det speciella förhållande som finns mellan människor och deras hundar & katter. Samtidigt brinner vårt hjärta också för hundar och katter, som inte har en kärleksfull familj och ett bra hem. Därför stöttar vi lokala djurhem och välgörenhetsorganisationer i hela världen, däribland Djurskyddet.

Genom att ge hundar & katter precis den näring de har behov av, från den dag de kommer till djurhemmet, säkrar vi att deras sundhet är högsta prioritet.

TEMA KONTROLLPROGRAMMEN

10

Möt både de som är för kontrollprogram och de som är emot. Grisen på bilden går ute året om.

TIDNINGEN DJURSKYDDET

REDAKTÖR

Katarina Hörlin

ANSVARIG UTGIVARE

Åsa Hagelstedt

LAYOUT

Sara Frick

BILDREDIGERING

Helena Risinger

ANNONSANSVARIG

Carina Carlsson
carina.carlsson@djurskyddet.se

OMSLAGSFOTO

Katarina Hörlin

ISSN

1651-4505

TRYCK

Sörmlands Printing Solutions AB

MATERIAL

Redaktionen ansvarar inte för insänt, icke-beställt material

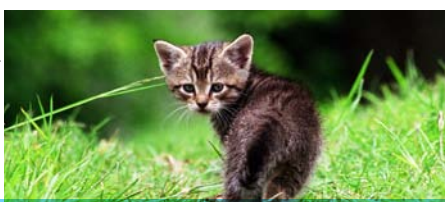
NÄSTA MANUSSTOPP

10 oktober

KONTAKT

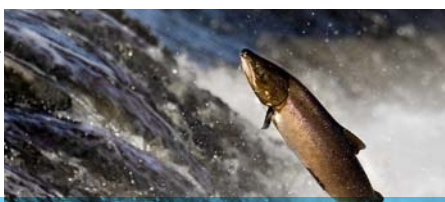
redaktionen@djurskyddet.se
tidningen.djurskyddet.se

Foto: Mostphotos

28 #allakatter. Djurskyddets kampanj för alla katters rätt till skydd.

Foto: iStockphoto

32 Fiskars upplevelser. Essä om hur fiskars lidande kan begränsas.

Foto: Privat

47 Gästen. Nina Hemmingsson om livet med pudeln Tora.

36

Vi tipsar. Höstläsning och djurkultur, vi har läst några av höstens nya djurböcker.

44

Frågor & Svar. Varför vaknar min hund i ottan? Våra experter svarar.

50

Sista ordet. Gunnela Ståhles skarpa krönika om livsmedelsstrategin vi väntat länge på.

+

4 - Ledare, 5 - I korthet, 24 - Hos lokalföreningarna, 42 - Djurkrysset, 48 - Medlemsinfo, 50 - Nästa nummer

Katarina Hörlin

Redaktör
redaktionen@djurskyddet.se

LEDARE

Ny fiskforskning

■ **Jag grät efter** varje djurparksbesök, berättar fotograf Julia Lindemalm i intervjun på sidan 38. Med sin kamera har hon dokumenterat livet på amerikanska och europeiska djurparker. Fotografierna har blivit utställningen Zoo World med bilder som vibrerar av ensamhet. Se några av dem inne i tidningen.

Forskaren Albin Gräns skriver om svårigheterna med att mäta fiskars upplevelser. Tillsammans med sitt team har han upptäckt att el-bedövning skapar stor stress hos fisk. "Från resultaten av vår studie vet vi alltså inte om elmetoden som vi använde för att 'lugna' fisk i samband med slakt i själva verket endast gjorde fiskarna orörliga och på så sätt bara 'lugnade' oss som åskådare", skriver Albin Gräns i essän. Missa inte den.

Just nu tar Näringsdepartementet fram regler som ska gå att applicera på alla branscher som vill införa frivilliga kontrollprogram för djuromsorg. I väntan på dem passar vi på att titta närmare på kontrollprogrammen.

Det handlar alltså om "djuromsorgs- eller djurhälsoprogram som är godkänt av en myndighet och formellt har knutits till lagstiftningen. En djurhållare som är ansluten till ett kontrollprogram åtar sig extra skötselåtgärder mer långtgående än de krav som ställs i lagstiftningen. Det innebär också att djurhållaren underställer sig en särskild kontroll. I utbyte mot detta får djurhållaren vissa lättnader i kraven i djurskyddslagstiftningen", som det förklaras i utredningen SOU 2011:73.

Men vad innebär detta för djuren? För hönsen, grisarna och nötkreaturen? Vad händer när ett minimikrav inte är ett minimikrav? Forskare, etologer och veterinärer delar med sig av sin kunskap.

Välkomna till höstnumret av Tidningen Djurskyddet! ✕

TYCK TILL!

Hästnäringen – rena vilda västern!

Det är inte underligt att hästnäringen har exploderat. Snart står hästar i varenda liten vrå på landsbygden. Efter reportaget den 24 maj, 2016, i SVT2, om hur ungdomar blir utnyttjade till max, och inga lagar eller regler gäller, där stallägarna tycks få vara helt laglösa och där myndigheterna är helt tandlösa och tycks vara bakbundna. Hur illa behandlas då inte hästarna, när stallägarna behandlar dessa ungdomar så kopiöst skamfullt och lagövervidrigt?

Det är dags att både djurskyddsansvariga och arbetsmiljöansvariga börjar prioritera denna misär inom hästnäringen, så att både dessa utnyttjade ungdomar och hästar får den tillsyn och lagenliga behandling de ska ha. Andra yrken och fackanslutna måste få sina arbeten registrerade! Djuren måste få översyn och vårdnad! Då kanske all vanvård man får läsa om upphör och ungdomarna får en värdig status.

"Hippos Inferno"

Foto: iStockphoto

MEST LÄST PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Senaste månaden

1. Fråga experten: Hur farligt är det om hunden äter choklad?
2. Ätal är väckt mot djurpark
3. Fråga experten: Min hund har blod i bajset
4. Så lagar du din egen hundmat
5. Fråga experten: Hur ofta behöver jag avmaska min hund?

Vad upprör eller engagerar dig?

Skriv en insändare på max 1 200 tecken och skicka till redaktionen@djurskyddet.se. Du får vara anonym i tidningen om du vill, men uppge namn och adress till redaktionen.

Vi lottar ut vår bok med kattdikter av Göran Greider till ett av de publicerade bidragen.

SKRIV
& VINN!

Foto: Mostphotos

Höj straffen för djurplågare!

FRÅN DJURSKYDDETS FACEBOOK:

Har ni läst om alla de katter som på olika platser i framförallt Västra Götaland blivit mördade och våldtagna på de mest bestialiska sätt de senaste månaderna? Man blir chockad över de ynkliga straff som förövarna får, det höjer inte precis kattens status utan talar bara om att katten är ett betydelselöst djur utan värde.

Djurskyddet Sverige pratade i Almedalen om att vi måste höja kattens status och det måste vi, men vi måste också höja straffen för djurplågarna, den svenska djurrättslagen är tandlös och hjälper knappast våra djur.

TIDNINGEN DJURSKYDDET

KATARINA HÖRLIN
Landslagsansvarig

Fråga experten: Hur farligt är det om hunden äter choklad?

Ätal är väckt mot djurpark

Fråga experten: Min hund har blod i bajset

Så lagar du din egen hundmat

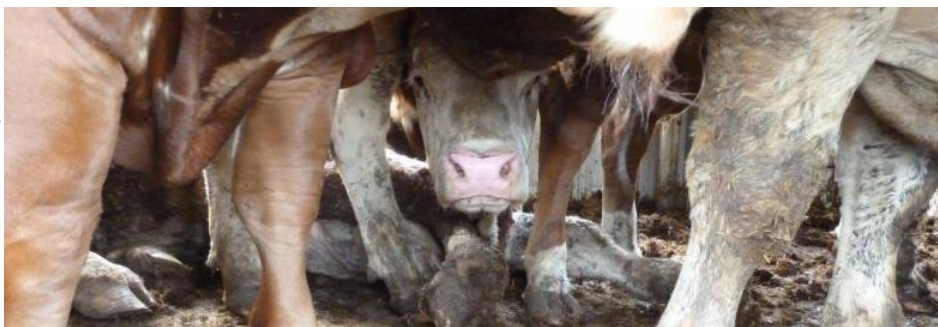
Fråga experten: Hur ofta behöver jag avmaska min hund?

8 TIPS!

Så semesterar du med din fågel.

Nya plågsamma djurtransporter

Foto: Eyes on Animals

Törstande och hungrande djur trängs på överfyllda laster i fyrtio graders värme. Djurrättsorganisationen Eyes on Animals släppte sina filmer i somras.

Filmerna är tagna vid gränsen mellan Bulgarien och Turkiet. 70 procent av djurtransporterna till Turkiet från Europa strider mot EU:s regler, skriver SVT Nyheter, som uppger att bilar väntar i en vecka på pappersexercisen medan "kor släpas ut för att kejsarsnittas utan bedövning för att sedan få halsen avskuren."

En del har åkt över 400 mil för att halal-slaktas i Turkiet och sedan komma tillbaka

som charkprodukter i Tyskland, Frankrike, Nederländerna och Österrike, skriver SVT Nyheter.

Sveriges veterinärförbund har uppmanat landsbygdsminister Sven-Erik Bucht att ta upp diskussionen om tillsyn och kontroll av djurtransporterna. Sverige har inte exporterat djur till Turkiet sedan 2012.

Organisationen Eurogroup for Animals, där Djurskyddet Sverige ingår, har startat upproppet #Stophetrucks för att stoppa alla långa transporter av levande djur. De kräver max 8 timmar för daggdjur och 4 för fjäderfä. ✕

Mer djurfri forskning

Forskningspropositionen måste ta tillvara svensk kompetens på djurfria metoder, kräver stiftelsen Forska Utan Djurförsök.

EU har som mål att ersätta alla försök på levande djur i vetenskapligt och undervisningssyfte så snart det är vetenskapligt möjligt, enligt EU-direktivet 2010/63.

Medan andra länder tar fram handlingsplaner på nya djurfria metoder inom läkemedelsutveckling, riskbedömning av kemikalier och forskning om sjukdomar saknar Sverige, enligt Forska Utan Djurförsök, strategiska satsningar.

De etiska och vetenskapliga vinsterna med satsningar på djurfria metoder är stora. Det är bekymmersamt att Sverige är på väg att hamna på efterkälken. Men vi har ännu möjlighet att ta ledningen in i framtidens forskning. Frågan måste komma in i forskningspropositionen! Det är en viktig politisk signal. Finansieringen måste säkras flera år framåt annars förlorar forskarna förtroendet för politiken, säger Karin G Morton, sakkunnig Forska utan Djurförsök.

Propositionen väntas komma i höst. ✕

Sveriges mest älskade hund- och kattshampoo sedan 1993 har fått ny logga, flaskdesign och hemsida!

- SNABBTORKANDE!
- DRYGT!
- TOVUTREDANDE
- PRIS- OCH ANVÄNDARVÄNLIGT!

Helsvenska PCL är en mild pälsvårdsserie som används av såväl proffs som vanliga djurägare sedan 1993. Du kan använda det hur ofta du vill. PCL gör pälsen lättborstad, snabbtorkande och ger fin glans. Innehåller vårdande ingredienser som t ex Pro Vitamin B5 och silkesprotein, som stärker hår och hårsäck samt framhäver pälsens naturliga lyster. Finns även på 2,7L och 5,7L dunkar.

Få djurskyddsbesked i Almedalen

■ **Årets Almedalsvecka** var fylld av seminarier. Djurskyddet Sverige arrangerade tre: ett om livsmedelsstrategin och två om den kommande djurskyddslagen "Nya djurskyddslagen – även för cirkusdjuren?" samt "Nya djurskyddslagen – även för alla hemlösa katter?"

Djurskyddet Sveriges generalsekreterare Åsa Hagelstedt, som modererade och deltog i fler seminarier är kritisk till att politiker lämnade så få besked i djurskyddsfrågor under Almedalsveckan.

– Vi har varken sett den utlovade livsmedelsstrategin eller fått konkret information om vad den kan komma att innehålla. Likaså väntar vi på den nya djurskyddslagen! ✕

Åsa Hagelstedt och ponnyen Vinnie i Almedalen.

Djur är inte fraktgodis

■ **Den 29 augusti** 1996 dog 67 488 får som fraktades på ett skepp över Indiska Oceanen. Skeppet tog eld och alla får dog. För att få stopp på Storbritanniens globala långdistanshandel med levande djur engagerade Compassion in world farming, CIWF, den 29 augusti 2016, över 30 länder i kampanjen Animals are not Freight (Djur är inte fraktgodis). Kampanjen var riktad till Storbritanniens regering med förhoppningen om ett förbud i samband med att Storbritannien lämnar EU. Läs mer: <http://notfreight.org> ✕

Fler är emot elefanter på cirkus

Foto: iStockphoto

Onaturligt liv för en elefant. Allt fler vill nu förbjuda vilda djur på cirkus.

■ **Artros. Stereotypa beteenden.** Elefanter på cirkus mår inte bra. Nu tar största delen av svenska folket avstånd från vilda djur på cirkus.

– Vi anser inte att några djur hör hemma på cirkus, men idag lägger vi fokus på de vilda djuren, sa Åsa Hagelstedt, generalsekreterare Djurskyddet Sverige, när hon inledde seminariet "Nya djurskyddslagen – även för cirkusdjuren?" i Almedalen.

– Tre av fyra svenskar vill inte se vilda djur på cirkus. Motståndet är starkt i alla åldersgrupper visar vår nya opinionsundersökning. Tiden är inne för att förbjuda vilda djur på cirkus, sa Camilla Björkbom, förbundsordförande Djurens Rätt.

En fri elefant lever i stabila grupper på fyra till tolv djur. Den spenderar 60 – 80 procent av sin vakna tid med att äta och går runt fyra kilometer per dag. Områdena de lever i kan sträcka sig upp till 1 975 kvadratkilometer. På cirkus lever elefanter i små föränderliga grupper, med små ransoner näringstätt foder

och hålls inhägnade på 200 kvadratmeter.

– De kan transporteras till nya platser varje dag, vilket skapar stress. Elefanterna på cirkus tränas också ofta hårt i att ställa sig i olika onaturliga positioner. Ett vanligt hälsoproblem är artros, som både kan bero på att de tvingas till onaturliga ställningar och på att de helt enkelt är för tunga och inaktiva, sa Emma Brunberg, sakkunnig Djurskyddet Sverige.

Länsveterinär Torsten Jakobsson sa att Veterinärförbundet, likt Djurskyddet Sverige, länge drivit kravet att sjölejon och elefanter ska förbjudas på cirkus.

– Samma slutsats tycks även utredaren till den nya djurskyddslagen som väntas i höst landa i när hon skriver att undantag för rätten att bete sig naturligt inte ska gälla för cirkusdjuren, sa Emma Brunberg.

I väntan på den nya lagen har Djurskyddet Sverige och Djurens Rätt skickat en skrivelse till Näringsdepartementet där vikten av ett förbud betonas. ✕

Ännu en djurpark stängd

■ **Djurparken Khan Younis** är stängd. Den har kallats "Världens sämsta zoo" och låg i Gaza. Omkring 200 djur, många insmuglade från Egypten, har svultit ihjäl i djurparken sedan 50-dagarskriget mellan Israel och Hamas 2014, skriver DN.

En tiger ska sändas till ett reservat i Sydafrika. Övriga djur, bland annat en sköldpadda och en emu, hamnar på ett räddningscenter för djur i Jordanien, uppger DN. ✕

Köttguiden 2016 är här

■ **Välj mer vegetariskt.** Undvik importkött, uppmanar Världsnaturfonden, WWF, och presenterar Köttguiden 2016.

Att äta mindre och bättre kött är något av det viktigaste du kan göra för vår planet, konstaterade WWF.

– Jag tycker att Köttguiden är ett bra och konkret verktyg för den miljö- och djurskydds-engagerade konsumenten, sa Åsa Hagelstedt, generalsekreterare Djurskyddet Sverige.

I år har Köttguidens fyra tidigare bedömningskriterier – biologisk mångfald, kemiska bekämpningsmedel, djurvälstånd och klimat – fått sällskap av ett nytt: antibiotika.

Tillsammans ger dessa fem kriterier en samlad bedömning om köttet eller annat proteinlivsmedel får grönt, gult eller rött ljus. Grönt innebär: åt måttligt, gult: var försiktig och rött: undvik.

– I många länder är det tyvärr fortfarande tillåtet att ge antibiotika till djur som tillväxtfrämjande eller i förebyggande syfte och det leder till ökad antibiotikaresistens. Dåliga exempel som når oss i butik eller på restaurang är det asiatiska kycklingköttet och nötköttet

från USA som vi helt enkelt borde välja bort, säger Anna Richert, sakkunnig hållbar mat på WWF i en kommentar.

Hela Köttguiden 2016 kan du hämta hem gratis på wwf.se x

HALLÅ DÄR...

Catarina Niklasson Schöön och Stina Näsström,

vice förbundsordförande och styrelseledamot i Djurskyddet Sverige.

Ni deltog i organisationen Eurogroup for Animals årsmöte i Bryssel som Djurskyddet Sveriges representanter. Hur var det?

– Jag trodde man skulle känna sig väldigt nedslagen och hopplös av att höra om alla djurskyddsproblem och hur illa vi behandlar djur. Men tvärtom var det hoppingivande att höra om allas arbete med att förbättra och hur det ibland ger faktiska resultat som minskar lidandet för djur, säger Stina Näsström.

– Glädjande att se att kampanjer ger resultat. Deutscher Tierschutzbund hade genomfört en mot kastning av grisar utan bedövning. Den ledde till lagändring och de tyska bönderna ställde sig också bakom, säger Catarina Niklasson Schöön.

Vad var mest frustrerande?

– De flesta medlemsländer i EU vill inte införa ny lagstiftning och det blir svårare att få igenom nya lagförslag. Långt ifrån alla länder uppfyller den lagstiftning som finns idag.

Vad händer härnäst?

– Eurogroup for Animals röstade igenom sin projektplan för år 2016-2018. Där ingår märkning och registrering av sällskapsdjur, samt förbud mot djur på cirkus – två högst aktuella områden för oss i Djurskyddet Sverige.

– Vi kan lyfta samma frågor samtidigt så att de får större genomslagskraft. Se bara på kampanjen "Protect our pets" som drevs ifjol av 24 medlemsorganisationer. Den genererade mer än 400 000 mejl till EU-parlamentariker och ledde till att en resolution om införandet av ID-märkning, registrering och märkning av sällskapsdjur röstades igenom i EU-parlamentet våren 2016.

Parlamentet uppmanar nu EU-kommisjonen att göra ett förslag till ny lagstiftning. Det går att göra skillnad! x

Ännu ingen livsmedelsstrategi

■ **Livsmedelsstrategin dröjer.** Landsbygdsminister Sven-Erikucht var på plats i Almedalen och förklarade att arbetet med strategin varit tufft.

– Nu är vi inne i slutförhandlingen med oppositionen och hoppas kunna presentera den i höst, sa Sven-Erikucht, men avslöjade inget mer än att strategin är en vision som sträcker sig fram till år 2030.

– Den ska hålla oavsett vem som sitter i regeringen och består därför av allmänna linjer. Den kompletteras med handlingsplaner med skarpa förslag.

En stark djurskyddslagstiftning och minskad köttkonsumtion stod högst bland Djurskyddet Sveriges generalsekreterare Åsa Hagelstedts önsningar på innehållet i strategin.

– Det är viktigt att vi har en stark lagstiftning kring djurskydd. Ett starkt djurskydd ÄR

ju själva konkurrensfördelen för Sveriges del. Jag har nu hört landsbygdsministern på flera seminarier upprepa att Sverige är bäst i världen på djurskydd. Det stämmer ju inte längre. Vi har varit det. Jag hoppas och tror att vi

kan bli det igen, så att det är helt sant nästa år när Sven-Erikucht säger det här i Almedalen, sa Åsa Hagelstedt på seminariet "Livsmedelsstrategin – så vill vi ha det!", som leddes av Gunnela Ståhle, ordförande i Vi Konsumenter tillika styrelseledamot i Djurskyddet Sverige.

Roger Pettersson på World Animal Protection Sverige var inne på samma linje:

– Klarar marknaden att själv fixa djurskyddet? Nej, vi behöver en stark lagstiftning, som garanterar att kraven i djurskyddet uppfylls, sa han.

I skrivande stund har Livsmedelsstrategin inte presenterats. Läs gärna Gunnela Ståhles skarpa krönikor i ämnet på sidan 50. x

"Ett starkt djurskydd ÄR själva konkurrensfördelen för Sveriges del."

Åsa Hagelstedt,
generalsekreterare,
Djurskyddet Sverige

Upprop för kaniner

I maj lämnade Compassion in world farming, CIWF, över 601 435 namnunderskrifter till Europas landsbygdsministrar i Bryssel.

Kravet var #endcageage, stoppa "buråldern" för de cirka 330 miljoner kaniner som föds upp i EU:s köttindustri. Under år 2014 filmade och fotograferade CIWF med dold kamera 16 anläggningar i Italien, Polen, Cypern, Tjeckien och Grekland.

Filmerna visar kaniner som trängs i små burar på 0,4 kvadratmeter, ibland utan något annat underlag än galler. De var stressade, hade öppna sår och luften var dålig. Sjuka kaninungar slogs ihjäl mot väggar. CIWF fann svårt skadade, ännu levande kaniner i soporna. Kaninfrågan kommer att behandlas i EU i slutet av år 2016 eller början av 2017. ✕

Foto: CIWF

601 435 namnunderskrifter överlämnade.

Krav på Lex Maja

En av sommarens mest engagerande djurskyddsnyheter var den om katten Maja, som lämnades utan mat och vatten i elva dagar då hennes ägare vårdades på sjukhus. Hemtjänsten hade nyckel till lägenheten men öppnade inte för att ta hand om katten. När polis väl tog sig in i lägenheten var katten så uttorkad att den inte gick att rädda.

I en debattartikel skriver Svekatt tillsammans med Djurens Rätt att "många som arbetar inom hemtjänsten felaktigt tror att det är lagstadgat att de inte får öppna en brukares dörr, om denne inte är hemma. Istället är detta en fråga om rutiner som hemtjänsten själv har beslutat". Däremot kan hemtjänsten av rädsla för att bryta mot sekretessreglerna underlåta att ge brukares djur hjälp. "För att hindra att detta sker igen kräver de att de sekretessbrytande bestämmelserna även ska omfatta djur som blir lämnade ensamma i bostaden en period eller som löper risk att bli lämnade. Inför Lex Maja nu!", skriver organisationerna i SvD. ✕

Kuskar bojkottade lopp

Foto: iStockphoto

Kritik mot banveterinärer är inget ovanligt, enligt Lars-Erik Staberg, Jordbruksverket.

Ett av den svenska travsportens stora lopp är "Åbys stora pris". I somras bojkottade två framgångsrika kuskar och tränare loppet, efter att banveterinären polisanmält dem för brott mot djurskyddslagen. Anmälan gäller bland annat för hårda drivningar under tidigare lopp.

– Veterinärerna ska försäkra sig om att djurskyddet blir säkerställt på tävlingsplatsen. Det är uppdraget för banveterinärer och tävlingsveterinärer. Misstänkta brott mot djurskyddslagstiftningen ska det anmälas enligt den arbetsinstruktion som tävlingsveterinärerna har från Jordbruksverket, sa Lars-Erik Staberg på Jordbruksverket till Aftonbladet och fortsatte:

– Vi har andra banveterinärer ute i landet och andra tävlingsveterinärer som hamnar i samma situation som banveterinären på Åby har gjort och blir utsatta för kritik. Om man

tittar på antalet anmälningar så sticker inte banveterinären på Åbytravet ut särskilt. Det handlar om kanske mellan fem och maximalt tio anmälningar per år för hela landet som kommer in och går till åklagare och polis.

Det är enligt arbetsbeskrivningen:

Är det ett brott mot djurskyddslagen så ska det anmälas. Det är det här uppdraget de har och det handlar inte om någon personlig tolkning. För Tidningen Djurskyddet berättar Staberg att kuskarna tar bojkottbeslutet "utifrån sin bedömning och Jordbruksverket har ingen anledning att kommentera om det är rätt eller fel". Han ser inte heller att djurskyddet för travhästarna kommer

att påverkas av bojkotten.

Kommer Jordbruksverket att agera på något sätt?

– Inte på annat sätt än tidigare när det gäller vårt arbete på landets trav- och galoppbanor. ✕

"Veterinärerna ska försäkra sig om att djurskyddet blir säkerställt på tävlingsplatsen."

Lars-Erik Staberg,
Jordbruksverket

Tigerturismen i Thailand växer

Turister lockas att ta selfies med tigrar, men vad de inte vet är att tigrarna miss-handlas och utsätts för kränkande nedbrytningsmetoder från att de är små. Antalet tigrar inom den thailändska turistindustrin har ökat med 33 procent på fem år uppger World Animal Protection i en ny rapport. Den

visar att tigerungar tas från sin mamma vid 2-3 veckors ålder och att ungarna hanteras av hundratals turister varje dag. De bor i trånga betongburar med begränsad tillgång till vatten. Undvik alltid turistattraktioner som erbjuder selfies med vilda djur, råder organisationen. ✕

Djurskyddslagen är försenad - igen

■ **Propositionen från regeringen** till en ny djurskyddslag kommer tidigast år 2017.

Inte i september i år, som utlovat. Det stod klart vid denna tidnings pressläggning efter uppgifter i tidningen ATL.

– Djupt oroande och tyvärr väntat, säger Djurskyddet Sveriges förbundsordförande Linda Maria Vonstad.

Nuvarande lag har flera luckor och förseningens pris betalas av djuren.

– Till exempel hemlösa katter, cirkusdjur och de sällskapsdjur som utsätts för vanvård och nu faller mellan stolarna på grund av dagens sekretessbestämmelser, säger Emma Brunberg, sakkunnig Djurskyddet Sverige. ✕

Ökad handel med smuggelhundar

■ **Hundar smugglas in** illegalt under plågsamma förhållanden. Nu varnar Jordbruksverket för en markant ökning av antal påträffade smuggelhundar och uppmanar potentiella hundköpare att vara försiktiga. Förutom att hundarna far fruktansvärt illa utgör de en smittorisk med rabies som oftast

har dödlig utgång för den människa som blir smittad.

Det är oftast dyra små hundar som smugglas in, som chihuahuaer och bulldoggar. Kontrollera noga hundens ID-handlingar och besök modertiken i dess hemmiljö, uppmanar Jordbruksverket. ✕

Myggor har nya namn

Foto: Anders Lindström/SVA

Vårsvämmyggan trivs i översvåmningsområden till exempel runt Nedre Dalälven och vid Klarälven.

■ **Alla 49 stickmyggarter** har fått svenska namn av myggforskaren Anders Lindström vid Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA. Kommittén för svenska djurnamn vid ArtData-banken i Uppsala gav honom uppdraget.

Så här arbetade han fram namnen:

– Jag upplever att namnet malariamygga för arter ur släktet Anopheles kan skapa oro bland

allmänheten för att de ska sprida malaria. Även om vi hade malaria i Sverige fram till 1930-talet så är risken för smittspridning nu minimal. Därför valde jag ett mindre laddat namn, även om frossa är ett gammalt svenskt namn på malaria, säger Anders Lindström i ett pressmeddelande från SVA.

Malariamyggan heter numera frossmygga. ✕

Foto: iStockphoto

Den 2 juni räknades de.

Hästarna är räknade

■ **Vart sjätte år** räknas Sveriges hästar av Jordbruksverket, SJV. I somras var det dags igen.

– Förr i tiden när hästar nästan enbart användes inom skogs- och jordbruk hade man bra koll på hästbeståndet utifrån jordbruksstatistiken som togs fram. Men sen andra världskriget har hästhållningen mer gått till att finnas på små hästgårdar och hästen används mer som fritidsaktivitet, säger Jimmie Enhäll, statistiker på SJV.

SJV har regeringens uppdrag att ta fram relevant statistik för jordbrukssektorn. Siffrorna ligger till grund för att bedöma sysselsättning och värdet av de näringar som lever av häst. År 2004 skattades att det fanns 283 100 hästar i landet. År 2010 skattades 362 700 hästar. Resultaten från sommarens hästräkning publiceras i början av 2017. ✕

Hundar förstår vad vi säger

■ **Vi vet att** hundar är fenomenala på att förstå människans tonfall. Ny forskning visar att hundar inte bara förstår vad vi säger utifrån *hur* vi säger något, de förstår också vilka *ord* vi säger. Hundarna i studien fick ligga i en magnetkamera och lyssna efter sin ägares röst och oavsett om tonfallet var neutralt eller inte reagerade hunden. Per Jensen, forskare i etologi säger till Sveriges Radio att han tror att hundars hjärnor utvecklat förmågan efter att ha levt så länge vid människans sida. ✕

TEMA KONTROLLPROGRAMMEN

Grisens liv i fokus

Det finns frivilliga kontrollprogram för djuromsorg som har höjt djurvälståndet. Men får vi nya där de djurskyddsmässiga nackdelarna överväger riskerar alla att få oförtjänt dåligt rykte. **Ett kontrollprogram för gris som tillåter rutinmässig fixering av sugor vid tiden för grisning skulle kunna äventyra trovärdigheten i systemet.**

Det säger Lotta Berg, veterinär och professor i husdjurens miljö och hälsa vid SLU. En av alla experter vi pratat med i detta temanummer. Här berättar de om farhågor och förhoppningar kring de frivilliga kontrollprogrammets framtid.

Delade meningar kring kontrollprogrammen

Sverige har frivilliga kontrollprogram för djuromsorg. Meningarna om dem skriftar. **För att förstå diskussionen måste vi börja med begreppet "djurvälstånd",** säger doktorand Frida Lundmark.

Ett kontrollprogram innebär att de anslutna djurhållarna åtar sig att hålla djur på ett sätt som "i vissa viktiga delar går utöver de minimikrav som finns i djurskyddslagstiftningen. Fler kontroller utförs av ett särskilt kontrollorgan, som kompletterar den statliga djurskyddskontrollen. De djurhållare som är med i ett kontrollprogram kan då genom särskild lagstiftning få hålla och sköta sina djur på ett sätt som annars inte är tillåtet. För att ett kontrollprogram ska godkännas ska det leda till ett bibehållet eller förbättrat djurskydd som helhet.", förklarade Leif Denneberg, generaldirektör Jordbruksverket, i ett brev år 2015.

Djurskyddet Sverige har en mer kritisk hållning redan till benämningen frivilliga kontrollprogram för djuromsorg.

"Det får det att låta som om det innebär en högre omsorg om djuren än hos de djurhållare som inte ingår i ett frivilligt kontrollprogram för djuromsorg. Detta ger således helt fel signaler till konsumenterna, rimligen torde benämningen istället vara kontrollprogram för djurskydd då det handlar om just olika typer av kontrollprogram i relation till djurskyddslagstift-

ningen och inte nödvändigtvis djuromsorg. Särskilt eftersom det att inte vara med i ett kontrollprogram innebär att man lever upp till hela djurskyddslagstiftningen utan dispenser och undantag." skrev Djurskyddet Sverige i sitt remiss-svar till förslaget "Reglering i djurskyddsförordningen beträffande frivilliga kontrollprogram för djuromsorg".

Bättre djurskydd, enligt Jordbruksverket. Inte nödvändigtvis högre djuromsorg, enligt Djurskyddet Sverige. För att förstå diskussionen kring kontrollprogrammen måste vi börja med begreppet "djurvälstånd", säger doktorand Frida Lundmark, som i dagarna disputerar med sin avhandling "Mind the gaps! From intentions to practice in animal welfare legislation and private standards"

– Olika personer avser olika saker när de säger "att djuren har en bra välfärd", vilket i sin tur påverkar hur de anser att djur ska hållas, skötas och vilka krav ett djurskyddsregelverk ska bestå av, säger Frida Lundmark och förklarar att det finns tre sätt som är vanliga för att definiera djurvälstånd: 1. Biologisk funktion – djuren kan hantera den miljö de lever i, människan ska se till

att djuren är friska och inte uppvisar onormala beteenden/stereotypier. 2. Subjektiv upplevelse – vad det individuella djuret känner avgör dess välfärdsnivå. Två djur som ser ut att ha en likvärdig välfärd kanske inte har det om de upplever situationen olika. 3. Naturligt liv – djuret måste kunna leva ut sina för arten naturliga beteenden.

De flesta är överens om att en del av alla variablerna - hälsa, känslor/upplevelser och möjlighet att utföra beteenden som djuren har en stark inre motivation att utföra – bör finnas med för att ett djur ska ha bra välfärd.

– Men, hur dessa delar ska viktas är inte alla överens om, konstaterar Frida Lundmark.

Vissa anser att värphöns har det bättre i inredda burar eftersom de är friskare, medan andra anser att frigående höns har det bättre eftersom de kan bete sig mer naturligt.

– Om ett regelverk ska anses "lyckat" så måste alla delar finnas med, både för djurens skull men kanske framför allt för att det ska accepteras av den stora samhällsmassan. Ett regelverk syftar ju till att spegla den djurskyddsnivå som samhället lägst anser sig kunna acceptera.

Landsbygdsminister Sven Erik Bucht sa i ett interpellationssvar till Jens Holm (V) att: "Tanken med kontrollprogrammen är att minst samma djurskyddsnivå ska uppnås

"Olika personer avser olika saker när de säger att djuren har bra välfärd."

Frida Lundmark,
doktorand.

"Vad är egentligen en 'flexibel lagstiftning'?" frågar Frida Lundmark, SLU.

som vid tillämpning av ordinarie föreskrifter. Djurhållare som är anslutna till kontrollprogram måste därför uppfylla flera tillkommande krav och får även en ytterligare kontroll av sin verksamhet, utöver den offentliga djurskyddskontrollen som utförs av länsstyrelserna. På så sätt kan en större flexibilitet erbjudas duktiga djurhållare, samtidigt som vi värnar om ett gott djurskydd."

– Vad är "minst samma djurskyddsnivå"? Nej, vi kan inte uppnå exakt samma djurskyddsnivå, men vi kan uppnå en annan. Vissa kommer att anse att den har sänkts, andra att den förbättrats. Återigen handlar det om var olika intressenter anser att fokus ska ligga. Studier visar att i konsumenters definition av välfärd finns en övervikt mot "naturligt liv", där stora utrymmen och lösgående djur är viktigt. Vissa grupper inom djurnäringen, veterinärer och forskare har lagt större vikt vid hälsa och biologisk funktion. Dessutom: en "flexibel lagstiftning" - vad är det egentligen? Lagstiftningen utgörs av miniminivåer, så länge du håller dig över dem kan du vara hur flexibel du vill, är du däremot under dem begår du ett lagbrott. Just nu är det "inne" att använda ord som "modern" och

"flexibel" lagstiftning. Vad exakt det innebär råder det dock delade meningar om.

I sin avhandling berör Frida Lundmark de kontrollprogram som drivs av Svenska Ägg och Svensk Fågel. Båda har lite mer tonvikt på "biologisk funktion" än "naturligt liv".

– Det ser man bland annat genom att de får ha högre belägningsgrad om de som i Svensk Fågels program kan uppvisa god fothälsa på kycklingarna: hälsan har fått företräde för utrymmesbehovet. Vore det inte bättre för kycklingarna om både fothälsan var bra och belägningsgraden låg? Det är som att jämföra äpplen och päron när man försöker vika hälsa mot utrymme. Men det finns inte bara negativa aspekter av kontrollprogrammen. Förr fanns problem med fothälsan hos slaktkycklingarna och det förbättrades i och med införandet av kontrollprogrammet. Ingenting är någonsin bara svart eller vitt.

Frida Lundmark ser dock risker. En är att minimigränser kan ruckas på. Är inte ett minimikrav ett minimikrav? För hur viktiga kan de vara om man kan få "undantag" från dem?

– Ett oroande exempel är en förvalt-

ningsrättsdom angående ligghallar till nöt. Där var det en lantbrukare som inte var ansluten till kontrollprogrammet för utegångsdjur men som ändå saknade ligghall. Rätten konstaterade då att detta med ligghall kan ju inte ses som ett absolut krav eftersom man kan få dispens från det. Om fler resonerar likt detta kring regler som omfattar kontrollprogram kan det urholka lagstiftningen, och djurskyddet, säger Frida Lundmark. ✖

GODKÄNDA KONTROLLPROGRAM

Jordbruksverkets godkända frivilliga kontrollprogram för djuromsorg drivs av:

- **Svenska Ägg** med två omsorgsprogram för värphöns respektive unghöns.
- **Svensk Fågel** som har omsorgsprogram för slaktkyckling och kalkon avseende fothälsa.
- **Sveriges Nötköttproducenter** som har omsorgsprogrammet "Utegångsdjur utan ligghall, nötkreatur".

Slaktkycklingars fothälsa mäts

Svensk Fågels kontrollprogram för slaktkyckling och kalkon avseende fothälsa infördes för över 20 år sedan. **I perioder har det varit omdiskuterat.**

När djuromsorgsprogrammet för slaktkyckling och kalkon infördes i mitten av 1990-talet var syftet att ge förutsättningar för och säkra en god djurvälstånd. De uppfödare som ansluter sig, tillåts ha en högre beläggning – 36 kilo per kvadratmeter – än de 20 kilo som lagstiftningen tillåter när uppfödaren inte är ansluten till djuromsorgsprogrammet. En del av programmet innebär att djurens fotskador kontrolleras innan slakt. Visar det sig att fåglarna har en oacceptabelt hög andel fotskador, krävs att uppfödaren minskar belägningsgraden. Hur väl uppfödarna följer djuromsorgsprogrammets 31 punkter besiktigas av en person med titeln riks-

likare. Efter att programmet infördes 1994 sjönk andelen kraftiga fotskador under ett antal år. 2006 började andelen dock öka igen med en kulmen år 2012. Då hade 22 procent av fåglarna inom djuromsorgsprogrammet fotskador med svag anmärkning och 12 procent kraftiga fotskador. Det var alltså bara två tredjedelar av fåglarna som inte hade skador på fötterna.

Under den här perioden ifrågasattes programmet från flera håll. En av dem som ställde sig tvekan till om programmet hade önskad effekt – och därmed legitimitet – var Johan Beck-Friis, veterinär och informationschef på Sveriges Veterinärförbund.

– Från 2006 ökade andelen allvarliga fotskador och det där påpekades ju från olika håll, inte minst från Djurskyddet Sverige, säger han.

Nu säger Johan Beck-Friis att uppfödarna tycks ha lyckats vända den negativa trenden. År 2014 vände antalet kraftiga fotskador nedåt igen och låg förra året på fem procent – den lägsta siffran sedan år 2006. Även om det är för tidigt att säga om trenden kommer att hålla i sig är Johan Beck-Friis mer positivt inställd idag.

– Generellt är det ett bra program som innehåller konkreta punkter och åtgärder. Framförallt är fothälsovärderingen nära kopplad till belägningsgraden. Jag tycker

att branschen har en bra egenkontroll och egenrapportering.

I en artikel i ETC-ägda Fria Tidningar ifrågasattes förra året rikslikaren och branschkontrollanten Lotta Waldenstedts oberoende, eftersom hon arbetar som konsult åt Svensk Fågel samtidigt som hon har i uppgift att följa upp och granska deras anslutna uppfödare inom djuromsorgsprogrammet. Johan Beck-Friis uppfattning är dock att Waldenstedts arbete sköts professionellt.

– Hon har visserligen delvis en beroendeställning gentemot organisationen och fågelnäringen, men jag bedömer ändå att det är en objektiv rapportering. Hade ingen under de här åren fått sänka sin belägningsgrad hade man kunnat misstänka att det var ett spel för gallerierna men det finns ett antal besättningar som tvingats till en sänkt djurtäthet för att de inte uppfyller reglerna. Det tycker jag visar att systemet fungerar. Sedan är det möjligen inte hundraprocentigt, det är svårt att bedöma, men jag tror inte att en offentlig kontroll hade kunnat göra ett bättre jobb. Det har staten inte resurser till, säger han.

I dag är merparten av alla uppfödare anslutna till djuromsorgsprogrammet. På de gårdar som inte är det, och där bönderna istället följer djurskyddslagens lägre belägningsgrad, har fåglarna det förmod-

Foto: Sveriges Veterinärförbund

Johan Beck-Friis, Sveriges Veterinärförbund

Foto: Sven Persson/swelose

Fothälsan undersöks hos kycklingarna i Svensk Fågels frivilliga kontrollprogram för djuromsorg.

ligen inte bättre, tror Johan Beck-Friis.

– Där har de troligtvis sämre hygieniska och hälsomässiga förhållanden för djuren. Djuromsorgsprogrammet innehåller ju 31 punkter som ska godkännas och klaras av för att man ska få ha den högsta beläggningen. Innan programmet kom var det, vad jag hört, rätt ofta dåliga miljöer på grund av för mycket ammoniak i luften, mycket infektioner och frätande fotskador.

Också Jordbruksverket är generellt positivt till kontrollprogram så länge de fyller sin funktion.

– Vi ser det som ett sätt att öppna upp för nya lösningar och innovationer samtidigt

som djurskyddet säkerställs på ett annat sätt än vad lagstiftningen kräver, säger Kristina Odén vid avdelningen för häst, fjäderfä och vilt.

För riksläkare Lotta Waldenstedt är det självklara målet att djuren inte ska behöva uppleva smärta. Hennes uppfattning är att uppfödarna och övriga inom matfågelnäringen lägger ned mycket arbete på att se till att djuren mår bra.

– Medeltalen för de poäng som anger andelen fåglar med fotskador, och antalet flockar med anmärkningar inom fothälsoprogrammet, har sjunkit varje år de senaste åren. Det är ett exempel på att programmet fungerar.

Hur ser du på den kritik som rests mot att du som branschkontrollant också arbetar för Svensk Fågel?

– Jag känner inte till att det framförts kritik mot mig och min roll. Jag är agronomie doktor och anställd av Agria Djurförsäkring. I mitt arbete besöker jag de bönder som är anslutna till Svensk Fågel för att undersöka att fåglarna mår bra och att uppfödarna följer riktlinjerna inom djuromsorgsprogrammet. I mitt jobb ingår även uppföljning, rådgivning, utbildning och så vidare för att följa upp eventuella problem. Det görs självklart bäst i samarbete med övriga näringen och annan expertis, säger Lotta Waldenstedt. ✕

Lotta Waldenstedt, riksläkare.

Foto: Svensk Fågel

PROGRAMMETS PUNKTER

31 punkter reglerar djurutrymmen, ekonomiutrymmen och skötsel. Djur ska lätt komma åt foder, alltid ha tillgång till friskt vatten och det ska finnas funktionell medicineringsutrustning. Golv, väggar och tak ska vara väl isolerade och lätta att rengöra.

Belysningsutrustningen skall vara så utformad att det går att sänka intensiteten samt slå av/på för att ge djuren en dygnsrytm. Djuren skall alltid ha nattvila med minst sex timmar sammanhängande mörker per dygn, med undantag för första veckan och sista tre dygnen i stallen.

Respekt skall visas mot djuren. Djurskötaren skall verka för en så optimal miljö för djuren som möjligt. Djuren skall ha tillsyn minst två gånger om dagen. Tillsyn skall omfatta djurens beteende, miljö, foder, vatten och ventilation. Vid tillsynen skall kontroll av riskfaktorer göras för att minimera olyckshändelser. Avlägsnande och journalföring av sjuka och döda djur skall ske minst en gång om dagen.

Ströbädden skall hållas torr. Djuren skall inte utsättas för höga halter av ammoniak och damm.

Lotta Berg, professor i husdjurens miljö och hälsa, SLU.

"En bra djurhållning i praktiken är viktigast"

Näringsdepartementet arbetar just nu med att ta fram **nya bestämmelser som ska kunna användas av alla branscher** som vill införa ett kontrollprogram.

2013 sände departementet ut förslaget "Reglering i djurskyddsförordningen beträffande frivilliga kontrollprogram för djuromsorg" på remiss.

– Avsikten är att skapa ett regelverk som är så pass generellt utformat att det kan ligga till grund för kontrollprogram, oavsett vilken bransch som tar fram ett program. Regelverket är tänkt att fungera så att Jordbruksverket, precis som idag, är den instans som tar ställning till och

beslutar om ett program kan godkännas eller inte, förklarar Johan Brandt, sakkunnig på Näringsdepartementet, som just nu sammanställer remissvaren.

– Vi arbetar vidare med att analysera och överväga dessa. Några mer konkreta uppgifter om hur reglerna kommer att se ut och när de kommer att presenteras kan jag tyvärr inte ge i dagsläget.

Bland remissvaren finns både optimism och farhågor. Veterinärförbundet är positivt till att dokumentsutbytet mellan kontroll-

programmets utövare och länsstyrelsernas kontrollverksamhet blir obligatorisk, men negativt till att det pågående kontrollarbetet övertagits av branschkontrollanter. Vikten av att Jordbruksverket får tillräckliga resurser för att övervaka hur programmet tillämpas betonas. Hästnäringens Nationella Stiftelse skriver att kostnaden att ta fram ett kontrollprogram måste tas med, då den kan vara avsevärd. Vi läser synpunkterna och slår av den grundläggande frågan: varför finns kontrollprogram överhuvudta-

get? Vi ställer den till Lotta Berg, professor i husdjurens miljö och hälsa, på SLU.

– Det finns de som hävdar att djurskyddslagstiftningen är oflexibel. Men den uppfattningen är vi många som inte delar, säger hon och förklarar att det sker mycket klokt utvecklingsarbete inom ramen för befintlig lagstiftning.

– Samtidigt ska man komma ihåg att lagstiftning är något föränderligt. Allt

eftersom vi lär oss mer så uppstår behov av förändringar i lagstiftningen, vilket inte alltid behöver vara till djurens nackdel. Det är ju inte alls säkert att nuvarande formuleringar i alla delar är de bästa varken för djuren eller för deras ägare. Det är viktigt med gedigen och oberoende forskning innan några drastiska förändringar genomförs, så att lagstiftningen inte kommer att bygga på vad "de som skriker högst" tycker, utan på vad som faktiskt ger goda möjligheter till bra djurhållning i praktiken.

Vilka fördelar respektive nackdelar har kontrollprogrammen i stort?

– Fördelarna är att näringen i viss mån själva tar ett större ansvar för djuromsorgen, och ett väl fungerande och ambitiöst kontrollprogram kan vara ett utmärkt komplement till den grundläggande djurskyddslagstiftningen. Ett bra kontrollprogram innebär tätare kontakter mellan djurhållaren och externa personer, då inte bara djurskyddsinspektören från länsstyrelsen, vars besök av resursskäl ofta är ganska glesa, utan även med rådgivare och kontrollpersonal inom den egna branschen, det fungerar som ett stöd för den enskilda lantbrukaren. Samtidigt är det viktigt att

kontrollprogrammen faktiskt syftar och leder till en förbättrad djurhållning jämfört med lagstiftningens basnivå, annars riskerar de att bli ett spel för gallerierna.

På förra uppslaget skriver vi om

Svensk Fågels kontrollprogram för slaktkyckling. 97 procent av de svenska kycklingproducenterna är med i programmet. De som inte är får ha max 20 kilo kyckling/kvm. De som är med och har höga fothälsopoäng i programmet tillåts ha 36 kilo kyckling/kvm. Är det inte risk att djurskyddslagen urholkas när undantag tillåts?

– Det går inte att sätta likhetstecken mellan kontrollprogram och "undantag från djurskyddslagstiftningen" för det stämmer inte. Jordbruksverkets föreskrifter tillåter uttryckligen en högre belägningsgrad på upp till 36 kilo kyckling per kvm för uppfödare som är medlem i och har fått höga poäng i kontrollprogrammet. Det regleras i SJVFS 2010:15, saknr L100, 7 kap 8 §.

Just slaktkycklinguppfödningen började redan på 1980-talet utveckla det första kontrollprogrammet som aktivt kopplades till lagstiftningen, betonar Lotta Berg.

– Det ledde till tydliga uppräckningar av den svenska kycklinghållningen. Sett ur slaktkycklingarnas perspektiv har det svenska kontrollprogrammet med stor sannolikhet lett till bättre djurvelfärd än om man hållit fast vid den ursprungliga lagstiftningsnivån utan kontrollprogram. Sedan kan det diskuteras om kopplingen

"Det går inte att sätta likhetstecken mellan 'kontrollprogram' och 'undantag från djurskyddslagen' för det stämmer inte"

Lotta Berg, professor, SLU

"gott djurskydd i övrigt – högre belägningsgrad tillåts" är idealisk.

Men, tillägger hon, det finns många andra skötsel- och inhysningsfaktorer som har större betydelse för djurens välbefinnande än just belägningsgraden.

– Numera finns även EU-lagstiftning på området. Basnivån hade inte legat kvar på 20 kg/kvm idag även om det inte funnits något kontrollprogram. Basnivån enligt EU-direktivet ligger på 33 kg/kvm, och går via 39 kg upp till 42 kg/kvm som högst. För dessa nivåer ligger djurskyddskraven i flera fall klart lägre än vad de gör i den svenska lagstiftningen och i branschens eget kontrollprogram. Detsamma gäller på värphönssidan, där belägningsgraden också är beroende av resultaten i kontrollprogrammet.

Ur ett strikt djurskyddsperspektiv vore ett system där kunden betalar mer för sin kyckling att föredra framför en ekonomisk kompensation i form av högre belägningsgrad, understryker Lotta Berg och förklarar varför det inte tycks fungera:

– Dock kräver en sådan lösning en helt annan betalningsvilja än vad konsumenterna hittills visat, samtidigt som man inte kan blunda för att införseln och importen av kycklingkött från produktionssystem med både sämre djurvelfärd och högre belägningsgrad är en kraftigt prispressande faktor som de svenska uppfödarna har att hantera. ✖

Försök pågår vid SLU. Undersökningen ska vara klar år 2018 och bygger på resultat från 300 kullar. I två boxsystem, ett som är optimalt för lösgående grisning och ett för skyddsgrind, görs parallella undersökningar med minst 150 kullar per system. "Huvudfokus är på spädgrisdödligheten, men vi mäter även om suggan påverkas negativt av att vara innestängd, till exempel om hon ger mindre mjölk till kulingarna", säger Anne-Charlotte Olsson, Institutionen för Biosystem och teknologi.

Svenska Pig AB genomförde under åren 2013 och 2014 en pilotstudie på tolv grisgårdar i Sverige. Studien godkändes som djurförsök av en djurförsöksetisk nämnd. Mindre yta för slaktsvinen att röra sig på och tidigare avvänjning för kulingarna ingick. Huvudsyftet var att få ner antibiotikaanvändningen och spädgrisdödligheten. Metoden för det senare var att under fem dagar fixera suggan med en grind, som gjorde det omöjligt för henne att vända sig och därmed inte klämma ihjäl kulingarna.

I föl lämnade Sveriges Grisföretagare in en ansökan om att få pilotprojektet godkänt som kontrollprogram. Samtidigt startade Djurskyddet Sverige ett mejlupprop för att stoppa Jordbruksverket från att godkänna ett kontrollprogram där rutinmässig fixering av suggor ingår.

– Kampanjen fick en otroligt stor respons. Jag vågar påstå att svenska folket inte vill ha fixering av gris. Problemet med smågrisdödlighet måste lösas med att avla för mindre kullar, de stora kullarna gör smågrisarna svagare och att suggans spenar inte räcker till, sa Åsa Hagelstedt, generalsekreterare Djurskyddet Sverige, i samband med att 15 266 protestmejl överlämnades till Jordbruksverket.

Som en del av handläggningen lät Jordbruksverket två oberoende experter granska Sveriges Grisföretagares ansökan. Professor Per Wallgren, statsveterinär vid SVA, och adjungerad professor Stefan Gunnarsson, universitetslektor vid SLU, presenterade sin granskning i november. Om fixering av suggan skrev de:

"Vid användningen av skyddsgrindar

Massiv kritik mot rutinmässig fixering

Kritiken mot Sveriges Grisföretagares ansökan till kontrollprogram har varit stor. **Just nu har grisföretagarna dragit tillbaka ansökan för att revidera den.** Men det är inte säkert att de backar om fixeringen.

finner vi det svårt att motivera behovet (---) såväl ur djurhälsosynpunkt som ur ett produktionshöjande perspektiv.”

– De vetenskapliga experterna har inte fallit för trycket från grisenäringen utan har granskat resultaten utifrån rent vetenskapliga aspekter, sa Johan Beck-Friis, informationschef på Sveriges Veterinärförbund när resultatet presenterades.

Utvärderingen visade i princip, enligt honom, att ingen av de åtgärder som Sveriges Grisföretagare föreslagit tycks leda till minskad smågris dödlighet eller förbättrad hälsa för suggorna.

– Om resultaten av utredningen beaktas är det inte troligt att Jordbruksverket ger programmet grönt ljus, sa Beck-Friis.

Ett år har snart gått och vi kontaktar Jordbruksverket för att höra vad som hänt.

– Efter det att experternas utvärdering gjordes har Sveriges Grisföretagare meddelat att de ska komma in med en reviderad ansökan. Vad det innebär konkret och när det kommer att ske vet vi dock inte. I avvakten på det pågår tillsvidare inte någon handläggning i ärendet hos oss, säger Gunnar Palmqvist, djurskyddshandläggare vid enheten för idisslare och gris.

Vi ringer Ingemar Olsson, ordförande Sveriges Grisföretagare och frågar om de kommer att ta bort delen om fixering av suggor i sin reviderade ansökan. Det är inte säkert. Ansökan ska visserligen kompletteras, men inte vad gäller skyddsgrindarna.

– Där avvaktar vi lite och bevakar vad som händer i vår omvärld. Det pågår forskning med skyddsgrindar i södra Sverige som SLU ansvarar för och studier i både Norge och Finland för att hitta lösningar på smågris dödligheten. Vi inväntar resultat innan

vi eventuellt ändrar i vår ansökan.

Försöket vid SLU ska redovisas år 2018, enligt projektledare Anne-Charlotte Olsson, Institutionen för Biosystem och teknologi.

– Vi gör en objektiv vetenskaplig undersökning för att se om smågris dödligheten går ner om suggan från dagen hon ska grisa tills kulingarna är tre dagar hålls tillfälligt instängd. Vi väljer att inte använda ordet ”fixering” då det i Europa innebär att suggan hålls inestängd hela diperioden, minst fyra veckor, säger hon.

– Det ligger mycket i argumentet att suggorna får för många kulingar, men om vi i Sverige ska ha kvar en inhemsk grisenäring måste vi hitta sätt att få fler smågrisar att överleva. Kan vi det genom skyddsgrind? Det undersöker vi nu, säger Anne-Charlotte Olsson.

Vi återgår till till de oberoende experternas utvärdering av Sveriges Grisföretagares ansökan. Den visade att fixeringen inte ledde till att färre smågrisar dog.

– Det stämmer att pilotprojektet inte hade någon sådan effekt. Men tittar man på pilotstudiens kontrollmall, framgår det att syftet var att undersöka hur skyddsgrinden påverkade suggan, inte att direkt undersöka om skyddsgrind kunde rädda fler kulingars liv. För att få svar på den frågan hade vi behövt göra en annan typ av studie där vi anpassade boxarna optimalt efter kulingarnas behov, säger Mattias Espert, vice ordförande i Sveriges Grisföretagare. Han vill tillägga att ”pilotstudien

antyder att mer än 30 000 griskulingar än nu skulle kunna överleva om programmet infördes”.

– Generellt sett har Sverige en fantastisk djurskyddslag och friska djur. Men alla system behöver förnyas och förbättras. Tekniken går framåt i positiv bemärkelse och djurens genetiska grund förändras, den utvecklingen måste vi följa, säger Mattias Espert.

Men Bo Algers, professor vid SLU, tycker inte att detta är ett steg framåt – snarare tvärtom.

– Det här programmet visade på ett antal saker, till exempel att det inte finns någon poäng med att bura in suggorna. Det skulle vara väldigt bra för de svenska grisproducenterna att bli av med den diskussionen en gång för alla eftersom det på bred front internationellt drivs kampanjer på temat ”end the cage age”. Vi går mot slutet av den epok i människans historia då vi trodde att vi kunde bura in djur som vi ville ta kött eller mjölk utav.

Bo Algers tror att Sveriges internationella rykte om att vara ledande vad gäller djurskydd kommer att ta skada av den utveckling bönderna vill se.

– Diskussionen om att bura in svenska suggor smutsar ner det ryktet och chanserna att sälja de svenska mervärdena minskar.

Däremot har han inget principiellt emot djuruomsorgsprogram. Det finns program som kan ha positiva effekter. Fast de får aldrig ersätta statlig kontroll. ➤➤

”Sveriges rykte om att vara ledande inom djurskydd smutsas ner.”

Bo Algers,
professor, SLU.

– Den offentliga kontrollen ska säkerställa att djur behandlas väl enligt samhällets, alltså medborgarnas, intressen. Ett djuromsorgsprogram däremot drivs av företagarnas intressen och det handlar mycket om produktion, att djuren ska producera bra. Det handlar om två helt olika saker. Ett omsorgsprogram kan aldrig vara någonting annat än näringens egna intressen, säger Bo Algers.

Även Per Jensen, professor i etologi, är kritisk.

– Det räcker med en snabb genomgång av den omfattande forskning som finns på området för att se att de förslag man vill genomföra skulle medföra ett mycket stort steg bakåt vad gäller djurskydd. Jag tror också att det är ett sätt att lura konsumenterna, vilket i längden kommer att slå tillbaka på producenterna.

En bättre väg, enligt Jensen, vore att stärka och förbättra djurskyddet, eftersom det är svenska grisbönders enskilt starkaste

försäljningsargument.

– Om man vill att vi ska köpa svenskt för att det innebär bättre djurskydd verkar det helt galet att sänka djurskyddskraven. Varför ska vi då köpa svenskt? Hela debatten om kontrollprogrammet har redan skadat ryktet hos svenska grisbönder allvarligt.

Men Ingemar Olsson håller inte med om att det kontrollprogram som ska ansökas om skulle försämrade djurskyddet.

– Det där är en kluven fråga, för vad är god djuromsorg? Att låta kulturen dö eller överleva i sina första levnadsdagar? Jag förstår synpunkten men kan man på detta vis rädda flera liv de första dygnet så är det kanske värt att under en kort tid begränsa suggans rörelsefrihet. Djurskyddslagen fokuserar mycket på suggans beteende men inte lika mycket på kulturen. Skyddsgrindar är ett sätt att skydda dem. En suga får i snitt drygt två kullar per år, så det handlar om totalt max tio dygn på ett år.

Om andra lösningar på spädbarnsdödligheten än att fixera sugan säger han:

– Idag ligger vi i Sverige på 24–25 kullar per år och har kullar på ungefär 10–11 grisar. Det kan jämföras med till exempel Danmark och Finland, där föder en suga i snitt 30 grisar per år, så vi ligger betydligt lägre än våra grannländer. I underlaget vi tog fram inför ansökan gick vi tillbaka och tittade på hur det var förr. Om man då ser på när sugan födde 8–9 griskullar var dödligheten procentuellt större så det finns inget sådant samband, att mindre

"Varför ska vi då köpa svenskt?"

Per Jensen,
professor i etologi.

kullar ger lägre andel döda kullar.

Och det fanns inga andra faktorer som kunnat påverka det resultatet, förutom antalet?

– Nej, det fanns inte så många andra omständigheter som skiljde sig åt. Och vad gäller underlaget tror jag inte att det kan bli bättre än idag. Tittar man på ekologisk grisproduktion där man har en annan sorts underlag ser man att spädbarnsdödligheten procentuellt är högre, så det är inte rätt åtgärd om man vill minska antalet döda kullar. De veterinärer som varit med i pilotstudien har studerat suggornas beteende och de har inte kunnat se att de farit illa av skyddsgrindarna, säger Ingemar Olsson.

Fast alltfler inom EU slutar med fixering av sugor – just för att suggans välfärd försämrades, berättar professor Lotta Berg.

– Den forskning som finns visar inte att fixering generellt leder till någon ökning av antalet överlevande smågrisar, men däremot till betydligt försämrade välfärd för sugan. Det finns goda skäl att arbeta för att minska smågrisdödligheten, men sugfixering löser inte det problemet och om man vill ha trovärdighet hos ett eventuellt "djuromsorgsprogram" så bör möjligheten till generell fixering av sugor vid grisning definitivt inte ingå, säger hon.

– Däremot finns det andra faktorer som man behöver arbeta mer med, både inom forskningen och i praktiken, såsom strategisk halmning i samband med grisning, vilket kan ha en positiv effekt, och som

Per Jensen, professor i etologi.

skulle kunna tas upp i ett kontrollprogram som syftar till gott djurskydd, tillägger Lotta Berg.

Om grisen trots allt lyfter bort delen som rör fixering av suggan men behåller tidig avvänjning och mindre ytor för djuren att röra sig på: Vad tänker du kring det?

– Det återstår att se om en sådan modifierad version av kontrollprogrammet läggs fram, och vilka förslag den i så fall innehåller. Flera av dagens kontrollprogram har höjt djurvälståndet, men får vi nya där de djurskyddsmässiga nackdelarna överväger riskerar alla kontrollprogram att få oförtjänt dåligt rykte.

Ett kontrollprogram för gris som tillåter rutinmässig fixering av sugor vid tiden för grisning skulle kunna äventyra trovärdigheten i systemet, säger Lotta Berg och fortsätter:

– **Vad gäller avvänjningstiden** så finns där en balans mellan smågrisarnas välfärd och omsorg om suggan, i synnerhet vid riktigt stora kullar. Det är viktigt att suggan inte går ner alltför mycket i kondition under digivningen.

Samtidigt utgör alltför tidig avvänjning en risk för smågrisarnas hälsa och välbefinnande. De extremt stora kullar vi i vissa fall ser idag är egentligen inte optimala vare sig för suggan eller för smågrisarna och där vilar ett stort ansvar både på avelsföretagen och på de djurägare som efterfrågar dessa avelsdjur, även om det givetvis kan vara svårt för den enskilda bonden att radikalt påverka utvecklingen, säger Lotta Berg. ✕

Privata aktörer och komplexa regler

Mer komplexa regelverk. Olika nivåer för olika djurhållare. Allt mindre transparens gentemot konsumenterna. Det finns flera farhågor kring kontrollprogrammen.

Kontrollprogrammen innebär att fler kontroller utförs, när både privata och offentliga kontroller genomförs på de anslutna gårdarna. Vid en första anblick verkar det bra, men Frida Lundmark påpekar att om samma regel finns både i djurskyddslagstiftningen och i ett kontrollprogram är det då säkert att dessa kontrolleras och mäts på samma sätt?

– Branschen påtalar ofta ett behov av regelförenkling men genom att skapa olika kontrollprogram och andra privata regelverk bidrar de till en mer komplex djurskyddsarena. Eftersom de privata kontrollerna ligger till grund för beläggningsgraden för kyckling och höns, krävs en mycket bra dialog mellan de privata aktörerna och länsstyrelsen då länsstyrelsens djurskyddshandläggare måste få veta vilka nivåer de ska kontrollera efter, säger Frida Lundmark, doktorand vid SLU.

Vi frågar Henriette Bonde, ordförande i Djurskyddsinspektörernas riksförening, DIRE, om de frivilliga kontrollprogrammen ställer nya utmaningar på arbetet som djurskyddsinspektör?

– Så länge inte det sker en lagändring eller finns en dispens från Jordbruksverket att frånga lagstiftningens krav så ställs samma krav på alla gårdar oavsett om de är med i ett kontrollprogram eller inte. På så sätt förändras inte vårt arbete. Alla dispenser skickas till berörd läns-

styrelse för kännedom, så har någon gård fått dispens får vi veta det. Såklart blir det mer komplicerat med djurskyddskontrollen om det ges dispenser då vi måste hålla koll på dem också, konstaterar Henriette Bonde.

Ytterligare en risk Frida Lundmark ser handlar om lagstiftningen och den transparens processen har i Sverige. Lagstiftningen ska spegla samhällets syn på vad som kan vara den absolut lägsta nivån för hur djur får hanteras och hållas.

– Lagstiftningen kommer till efter samråd och remissrundor med olika grupper i samhället. Det finns en risk att de flesta medborgare inte har en aning om att dessa kontrollprogram finns och vad de innebär. På samma sätt som konsumenter idag har dålig kunskap om hur djur inom livsmedelsproduktionen egentligen hålls.

Dessutom säger EU:s kontrollförfordning att ett medlemsland inte får delegera hantering av djurskyddsbrister till en privat aktör.

– Jag skulle vilja påstå att det är en gråzon eftersom deras kontroll påverkar både den offentliga kontrollfrekvensen – är du med i ett kontrollprogram kan du komma att få färre besök av länsstyrelsens djurskyddshandläggare – och vilken djurskyddsnivå som ska gälla, vid beläggningsgrad för fjäderfä och ligghall eller inte för nötkreatur. En privat aktör har inte alls samma krav på sig som myndigheterna att hantera djurskyddet rätts-säkert, öppet och i enlighet med förvaltningslagstiftningen. Det kan diskuteras om denna utveckling mot privata aktörer enbart är bra, säger Frida Lundmark. ✕

Här är grisarna ute

Det finns djurhållare som utvecklar arbetet inom den befintliga djurskyddslagstiftningen. Anna Pettersson är en av dem. Hon driver en **småskalig grisgård i Veinge** utanför Halmstad.

Suggan Rosie äter äpplen. Hon är en korsning mellan duroc, lantras och Yorkshire. Hennes båda döttrar Rot och Rut tuggar glatt i sig också. Deras far är ett linderöds-svin och de föddes i februari.

– Jag korsade henne med linderödsgrisen för att få mer hållbara avkommor. Hör, det låter så härligt när de smaskar! säger Anna och sträcker fram ett äpple till.

De är stora personligheter, grisarna här på Pig o Glad. Rut trivs nästan bäst som stallgris inne hos korna. Just nu finns även hangrisarna från Rosies senaste kull i en annan hage. Två dagar innan vårt besök kördes fyra grisar till slakt. Anna köper också in grisar uppfödda i konventionella

lantbruk. Här går de ute året om. De bökar, badar gyttebad och har en fotboll som de springer runt med. I början är de nya grisarna rädda för alla ljud.

– Människor, hundar, cyklar, mopeder lastbilar och traktorer.

De vänjer sig långsamt och när det är dags för slakt går de lugnt upp på transporten. Det är som en vanlig dag berättar Anna medan vi går ner mot hangrisarna.

– Slakten är jobbig, det kommer den alltid att vara, säger hon och berättar hur rutinen brukar se ut: Grisarna går på bilen. Johan åker iväg med dem till ett gårdsslakteri i närheten, bara deras grisar slaktas samtidigt.

– Det är viktigt att de får det så lugnt det bara är möjligt in i slutet. Skulle de lastas under stress och stå trångt med okända djur hade deras sista dag förstört allt det bra de haft i livet. Jag vill inte det. Vi lägger ner mycket tid på att vänja dem vid lastning.

Anna följer sällan med till slakteriet.

– Jag vet att de haft ett bra liv och att jag gjort allt för att de ska fått leva ut de naturliga beteenden de har som grisar. Men själva resan till slakten får min sambo Johan sköta. Och när köttet kommer tillbaka kan jag känna glädje när jag packar det.

Jag är stolt över köttet vi säljer och glad över mina kunder, säger Anna.

Ibland säger besökare att de inte vill se grisarna. Det blir för personligt att sen äta upp dem.

– Då svarar jag att om man inte kan se det man äter, ska man inte äta det. Då får du bli vegetarian. Om man äter rätt kött behöver man inte skämmas. För vare sig grisarna har levt ute eller stått inne hela livet så har de precis samma behov. Behoven försvinner inte bara för att man tar bort alla möjligheter att utföra dem. För mig blir det moraliskt fel att köpa gris som inte fått sina behov tillgodosedda, säger Anna.

Vi går upp mot den andra hagen. Grisarna väntar vid staketet. De får nyplockade äpplen och när de ätit klart utbryter ett slags fnatt. Brorsorna rusar runt med öronen gungande i hagen som till hälften består av lerig jord till hälften av gräs. På andra sidan staketet står kalvarna från Larsgården, som Johan ansvarar för och tittar medan grisarna långsamt lugnar ner sig och börjar tugga av gräset.

– Man tänker sällan på det men grisar gillar att beta gräs, säger Johan och kliar en av dem på ryggen medan den repar av långa strån. Grisarna har alltid tillgång till gräs eller ensilage.

Anna Pettersson, sambon Johan och grisarna.

Tre nyfikna bröder! En viktig del i verksamheten är att föra ut information om att grisar kan ha ett annat liv än de konventionella slaktsvinen har, säger Anna Pettersson.

– Man kan inte lägga allt ansvar på konsumenten, men alla människor ska använda sin konsumentmakt. Man måste ta så mycket ansvar för vad man gör att man klarar att se de djur man äter innan de slaktas. Alla grisar behöver rulla sig i gytta och böka i lera – trots det är nästan bara två procent av alla grisarna i Sverige utomhus. De billiga kotletterna i kyldisken är billiga för att någon betalar priset. Grisarna betalar det i form av ett liv utan att någonsin ha fått sina behov tillgodosedda.

Hur bemöter konventionella lantbrukare dig?

– Jag är insatt i hur tufft svenska lantbrukare har haft det. Men jag är övertygad om att sänkta krav inte är lösningen.

Arbetet på gården är intensivt. Sambon Johan ansvarar för mjölkarna på Larsgård. Också Anna Pettersson arbetar med den dagliga skötseln av korna även om det är Pig o Glad som är hennes huvudverksamhet. Hon har en stadig kundkrets ”på lagom nivå”.

– Det viktigaste är att ge grisarna ett bra liv: se alla som individer. Det är huvudmålet. Sedan ska verksamheten gå runt också, det gör den idag, säger Anna Pettersson. Men kött ska inte vara billigt. Det kan inte vara billigt, understryker hon.

– Jag blir skitprovocerad i affären när jag ser dansk fläskfile till extrapris. Jag går ut. Det är bara att räkna tillbaks: Leverantörer, skatter, transporter, byggnader, maskiner, foder. 49.90 kr på fläskfilén, det går inte ihop. Jag tror på att sätta rätt priser, jobba med märkning, få konsumenterna medvetna. Den ”billigaste matkassen” alla affärer skryter om är drivkraften i hur djuren pressas och begränsas! Mina kunder får vänta på uppfödning, betala mer och hämta köttet hos mig. Det går snabbare i affären, ändå väljer de att köpa av mig.

Vad tänker du kring ett kontrollprogram för gris där fixering av suggor ingår?

– Jag vet inte hur jag ska kunna svara kort på det. Om suggan har tillräckligt med strö och utrymme borde hon inte behöva klämma ihjäl smågrisar. Om man fixerar aggressiva suggor kommer man fortsätta få aggressiva mammor. De ska genom avelsarbete och utslagning försvinna ”naturligt”.

En viktig del av Anna Petterssons verksamhet är att visa att grisar kan ha ett annat liv än de konventionella slaktsvinen. Anna lägger ofta upp bilder från gården på Facebook och Instagram. För det mesta är kommentarerna berömmande och vänliga, men ibland sticker det till med kritik, både ifrån veganer som konventionella bönder.

– Jag svarar dem alltid, säger hon.

När jag lämnat gården surfar jag in på Pig o Glads Instagram. Någon har skrivit att det är ”Makabert att visa en film på ett glatt djur och referera till den som ”schysst kött””

Anna svarar: ”Du kanske föredrar filmer på djur som lever ett sämre liv? Jag accepterar till fullo ditt val att vara vegan, jag diskuterar gärna. Jag tror inte på ett Sverige med en nollkonsumtion av kött eller mjölk. Däremot tror jag på att göra konsumenterna medvetna om vad dom äter.” ✕

ANNA PETTERSSONS GRISGÅRD

Var: Dammgården, Veinge, Halland.

Vad: Småskalig uppfödning av grisar.

Hur: Grisarna lever ute året runt, med tillgång till stall. De slaktas på ett gårdsslakteri, som styckar och vakuumförpackar köttet. Det säljs i lådor på minst fem kilo.

Vem: Anna Pettersson, 28 år, driver gården med sin sambo Johan. På gården finns även hönor, getter, kaniner, katt, hundar och Larsgårdens mjölkkor med kalvar.

Foto: Yvonne Blomgren

Marita Åberg tillsammans med en av alla katter hon tagit hand om genom åren.

Full fart hos Huskatten i Västerås

Kattkalender, e-postmedlemmar och noga kontroll av vilken myndighet som ska stå för vad – [så får Djurskyddet Huskatten i Västerås ekonomin att gå ihop.](#)

Det är full fart hos Yvonne Blomgren och Marita Åberg på Djurskyddet Huskatten i Västerås. De har precis korrekturläst nästa års kattkalender och skickat iväg den till tryckeriet. Nu ska de fotografera kattungarna Tuva och Teddy och deras mamma Tindra till föreningens hemsida.

– Två fina lurventussar! Söta, men busiga. Det lär ta en bra stund innan jag fångar ulltottarna på bild, säger Yvonne.

Kattkalendern, som nu är korrekturläst och klar, ska tryckas i 1 500 exemplar. Den kommer ut i september och är en viktig inkomstkälla för föreningen.

– För många här i Västerås har det blivit

en tradition att ha Huskattens kalender varje år och vi står på ICA MAXI Hälla och ICA MAXI Erikslund under Djurens Dag och Kattens Dag och säljer den. Arken-butikerna i stan säljer också vår kalender. Det är väldigt roligt och jag tipsar andra föreningar att ge ut en kalender, säger Marita.

– Det enda problemet är att det är för få månader på ett år! Det räcker inte till alla våra katter, trots att vi kör collage i juli och december med många kattbilder på samma månad! säger Yvonne och skrattar.

Många av katterna som inte får plats i kalendern hamnar på julkort och vykort istället. Djurskyddet Huskatten i Västerås är en aktiv förening. Den använder sig av

alla tillgängliga kanaler, inte minst sociala medier, för att nå ut. Hemsidan uppdateras varje dag.

– Vi lägger ut bilder på alla våra katter, och uppdaterar när någon blivit tingklar, tingad eller flyttat till nytt hem. Det gäller alla ”våra” katter, också dem i jourhem. Vi länkar ofta till hemsidan via vår Facebook. Utan att ha exakta siffror får vi många intresserade kattköpare via våra sociala medier.

Yvonne ansvarar för hemsidan. En av de mest populära avdelningarna är ”Vad hände sedan?” Här läggs en bild och kort text om katten ut.

– De allra flesta upphittare av katter vill veta hur det går för katten, sedan den kom-

mit till oss. Vi lämnar naturligtvis aldrig ut namn på kattköpare eller upphittare, men vi berättar att katten fått det bra. Vi ber alla kattköpare att skriva och berätta hur det gått, vilket många också gör.

Varje år ger föreningen 100–150 vanvårdade och hemlösa katter nya hem. Både Yvonne och Marita är födda djurvänner.

– Man har det i sig sen barnsben. Precis när jag flyttat hit till Västerås mötte jag en trebent katt som kom gåendes. Den ville jag hjälpa. Så det var slumpen som gjorde att jag gled in på katter. Yrkeslivet har inte alls handlat om djur – jag är gammal statstjänsteman! konstaterar Marita.

Vi gör intervjun via högtalartelefon. Just nu befinner de sig hemma hos Marita, som också är jourhem för katter. Det är roligt att prata med henne och Yvonne. Tiden flyger och skratten ur högtalartelefonen är många. Men samtidigt finns också mycket sorg i att arbeta på ett djurhem. Avlivningar är ibland oundvikliga.

– Vi på djurhemmen vet ju att det, tyvärr, händer att vi måste avliva ett djur. Det görs med sorg i hjärtat, men som djurvän kan man inte se ett djur lida. Vi måste lära oss att se det som en kärleksgärning. Efter alla år på katthemmet har jag lärt mig det, men det gör ändå ont i hjärtat varje gång, berättar Marita och fortsätter:

– Förutom sorgen så innebär avlivningar stora kostnader. Nu har jag förstått att det finns djurhem som själva betalar dessa avlivningar. Men det ska ni inte göra! Det är Polisen som ska stå för avlivningskostnaderna!

Inför intervjun har Marita sänt mig ett brev som Rikspolisstyrelsen skickade den 1 mars år 1994 till Jordbruksverket. Rubriken är "Angående kostnadsansvar för avlivning av djur enligt 30 § djurskyddslagen." Sista stycket lyder: "I övriga fall är det är Rikspolisstyrelsens uppfattning att kostnaderna för avlivningen av sådana husdjur vars ägare ej är känd eller kunnat spåras skall betalas av polismyndigheten från dess förvaltningsanslag. Samråd har skett med ekonomibyrån, Rikspolisstyrelsen." Ärendet har dnr POB-226-3738/92.

– Som gammal statstjänsteman vet jag att brevet finns i Riksarkivet eftersom det gått så pass många år, men alla kan be om en kopia via Rikspolisstyrelsens hemsida. Det är en offentlig handling, så det ska inte vara några problem att få en kopia. Det tycker jag att alla föreningar ska begära ut!

Förutom att rädda enskilda katter är insatserna för att påverka samhället en viktig drivkraft för Marita och Yvonne. Någon dag innan vår intervju har Marita kontaktat alla veterinärer och veterinärkliniker i Västerås med närområde med ett brev.

– Jag skrev om vikten av kastrering, ID-märkning och registrering, samt att det är ett brott mot lokala ordningsstadgan, § 18, här i Västerås att låta sin katt gå ute utan att vara ID-märkt så att en ägare kan kontaktas. Tyvärr vet inte alla veterinärer och deras personal detta. Just i detta fallet är Västerås en bra kommun, alla har inte samma regler. Men förhoppningsvis blir det lag på kastrering, ID-märkning och registrering när den nya djurskyddslagen kommer.

Har veterinärerna svarat?

– Ja! Jag har redan fått svar från två kliniker. De tackar för påstötningen och kommer att se över sina rutiner gällande detta. Det känns bra! Det går att påverka. Det går att förbättra! ✕

OM DJURSKYDDET VÄSTERÅS HUSKATTEN

- Grundades år 1979, som Föreningen Huskatten och fick sitt nuvarande namn år 2007.
- Ger varje år 100–150 hemlösa/vanvårdade katter nya hem.
- Kastrerar, öron- och chipmärker samt registrerar alla sålda katter. I priset för kattungar ingår kastrering, ID-märkning och registrering, vilket ska göras innan katten är ett år.
- Har cirka 20 ideellt arbetande.

Läs mer: www.huskatten.com

Foto: Mostphotos

Huskattens bästa spartips!

Ett bra sätt att spara pengar och miljö är att låta de medlemmar som kan få all information digitalt. Marita Åberg berättar mer.

- Fråga era medlemmar vilka som har internet och kan tänka sig att ta emot årsmöteshandlingar, medlemsblad med mera via e-post. Det finns massor av pengar att tjäna där! Därtill gör vi miljön en stor tjänst. Redan i välkomstbrevet frågar jag nya medlemmar om de har tillgång till internet och skriver att vi vill lägga så mycket som möjligt av pengarna på katterna, inte på porto och kuvert!
- Det är smidigt att "kasta iväg" ett mejl med en snabb fråga. För några år sedan behövde vi hjälp vid ett elproblem. Jag mejlade våra e-medlemmar och det visade sig att en av dem har elfirma. Från den dagen har vi gratis elektriker! En annan gång mejlade vi ut frågan om någon kunde hjälpa oss att göra en "kattlucka" mellan två rum. Nu har vi snickare som vi kan kontakta vid behov!
- Av våra drygt 400 medlemmar är mer än tre fjärdedelar så kallade e-medlemmar. De tar emot alla utskick på mejl. Det blir en hel del pengar att tjäna in vid utskick av till exempel medlemsbladet två gånger per år, kallelse med mera till årsmöten som kanske kräver mer än ett frimärke. ✕

Loppis ger mer än pengar

Flera föreningar har varit med på loppmarknader i sommar. **Följ med till Eskilstuna och Skaraborg** där det varit poppis loppis och öppet hus.

Det kom ett brev till redaktionen. Det handlade om ett öppet hus hos Djurskyddet Skaraborg i Töreboda, som dragit in mycket pengar till djurhemmet. Pengar är viktigt.

”Men ännu viktigare är att få träffa alla nya kattägare och höra hur katten har det idag. Vi behöver det. För på djurhemmet bär man ofta sorg i hjärtat”, skriver Lisbeth, som sitter i styrelsen.

Här kommer hela hennes brev:

”Den 22 maj hade vi öppet hus på Djurhemmet i Töreboda. Vi visade våra katter, hade loppis, lotteri och fika.

Det är så kul att träffa många medlemmar och snälla människor, som alla tycker om katter och andra djur. Roligast är när kattägare berättar om deras katt, som de köpte av oss för många år sedan. Att höra deras berättelse om katten och hur älskad den är – då blir man så glad och tacksam.

Jag tror att det är vad vi behöver höra

ibland, istället för att tänka på alla sjuka och vanvårdade katter som vi tar in och inte alltid kan hjälpa. På djurhemmet bär man ofta på sorg i hjärtat.

Dagen bjöd på bra väder och vi hade hjälp av många, det behövs. Alla är så snälla. De bakar, skänker saker och pengar. Vi fick ihop 21 510 kronor, jättebra!

En stor kram till er alla!” hälsar Lisbeth i Djurskyddet Skaraborg, Töreboda.

Även Djurskyddet Eskilstuna har haft en späckad sommar och än mer aktiviteter blir det i höst. I början av juni deltog de i kommunens ”Sommartorg” på Fristadstorget i Eskilstuna.

”Vi hade vår monter på torget just där Kungsgatan korsar torget. Det var många människor som strömmade förbi och uppmärksammade vår monter med vår roll-up och vårt bord. Under två dagar spred vi information om vår förening och verksamhet, sålde kattleksaker och annat samt växter till intäkt för föreningen. Totalt fick vi in

drygt 1 300 kronor. Rent affärsmässigt var det givetvis dålig timpenning men det är ju viktigt att vi syns och att ännu fler eskilstunabor blir medvetna om vår existens och vår verksamhet”, skriver föreningen till Tidningen Djurskyddet.

I september håller Djurskyddet Eskilstuna sin årliga loppis på Kälby Djurhem med försäljning, café och lotteri.

”Arrangemanget är en viktig inkomstkälla för föreningen och ett viktigt tillfälle att synas. I samband med loppisen har vi givetvis även öppet hus på djurhemmet. Vi ser gärna att vi får besök från andra föreningar och djurhem och får tillfälle att visa upp vårt fina djurhem” skriver föreningen.

Den 13 oktober anordnar de höstmöte i klubblokalen på Kälby.

”Det blir även föredrag med visning av bilder och servering av fika med tilltugg. Alla medlemmar men även andra djurvänner är välkomna!” ✕

Foto: Djurskyddet Eskilstuna

Djurskyddet Eskilstuna, från vänster: Christer Larsson (gårdskar), Anne Norén (djurskötare), Anita Jonsson (djurskötare), Yvonne Svedelius-Jervanius (föreståndare).

ESKILSTUNA & SKARABORG

Djurskyddet Eskilstuna

- Driver sedan år 2005 Kälby Djurhem.
- Tar emot och omplacerar cirka 175 katter om året.

Läs mer: www.djurskyddet-eskilstuna.se

Djurskyddet Skaraborg i Töreboda

- Bildades år 1992.
- Tar emot cirka 300 katter om året från hela Skaraborg. De tar också emot andra små djur som kaniner och marsvin.

Läs mer: www.djurskyddetskaraborg.se

Thorsells Reklam

Dekor av bil & släp Skyltar Flaggor Dekaler Visitkort m.m.

VAR RÄDD OM ERA DJUR!

shop.thorsellsreklam.se/category/djur-barn

E-post: kontakt@thorsellsreklam.se Tel: 0500 - 41 07 07

Produkter till häst

Tel: 018-57 24 30/31/34
Fax: 018-57 24 32 info@n-vet.se
www.n-vet.se

N-vet
L Ä K E M E D E L

Kampanj för alla katter

Drygt 30 000 personer har skrivit på Djurskyddet Sveriges **upprop för #allakatter**. Namnunderskrifterna ska överlämnas till regeringen.

Text Katarina Hörlin Foto Jeanette Polsäter

Alla katter förtjänar ett hem. Alla katter behöver mat, värme och omvårdnad. Därför kräver Djurskyddet Sverige obligatorisk ID-märkning och registrering. Obligatorisk kastrering för utekatter. Tydligare ägarkrav, inklusive 16-årsgräns, samt ett uttalat förbud att överge djur. Dessa krav har uppemot 30 000 personer instämt i.

– Alla krav fanns med i det förslag till ny djurskyddslag som utredaren Eva Eriksson lade fram 2011. Det är alltså bara för regeringen att se till att katterna inte glöms bort. Vårt vanligaste husdjur ska självklart skyddas i lagen. Vi kräver också att politikererna tar sin del av det etiska och ekonomiska ansvaret och inte fortsätter att lägga över detta helt på oss ideella organisatio-

ner, säger Åsa Hagelstedt, generalsekreterare Djurskyddet Sverige. Kampanjen #allakatter började i våras. På mindre än ett dygn hade fler än 9 000 namnunderskrifter samlats in.

– Responsen har varit fantastisk, säger Åsa Hagelstedt.

I samband med förbundsstämman i maj delade representanter från styrelsen, kansliet och tillresta medlemmar från lokalföreningar ut information utanför riksdagen om vikten av att katternas rättigheter skrivs in i den nya djurskyddslagen.

– Det här är en jätteviktig fråga och det är fantastiskt roligt med den respons vi fått. Jag hoppas att vi idag når ut med ännu mer information och att vi senare får ihop tillräckligt många namnunderskrifter att det kan bli en lagändring, sa Linda Maria Vonstad, ordförande Djurskyddet Sverige, som fanns på plats utanför riksdagen i Stockholm.

På Djurskyddet Sveriges seminarium "Nya djurskyddslagen – även för alla hemlösa katter?" i Almedalen lyftes frågan igen.

– Hemlösa katter är ingen högststatusfråga och det är främst ideellt arbete som finansierar stödet till dem. Pinsamt att Sverige inte tar ansvar, sa Emma Brunberg, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige.

Det finns inga säkra siffror på hur många hemlösa katter som rör sig i Sverige.

– En vanlig uppskattning är minst 100

"Hemlösa katter är ingen högststatusfråga."

Emma Brunberg,
sakkunnig,
Djurskyddet Sverige

ooo, men troligtvis är det betydligt fler katter som saknar hem. Vi vet inte. Vi vet bara att det är ett av de största djurskyddsproblemen i landet, sa Emma Brunberg.

Vår kultur tillskriver katter

egenskaper de inte har, sa djurskyddsinspektör Linnea Stålhandske och gav exempel: Katter tros ha ett extremt behov av att leva ett fritt vilt liv och jaga. De sägs ha en fantastisk förmåga att hitta hem, hur många har inte hört historier om katter som råkat följa med i en bil och sedan gått 90 mil hem? De sägs också ha nio liv.

– Det är en del av vår kultur att tro så. Men i själva verket är katten vårt enda tamdjur som inte har någon vild motsvarighet. Den är dessutom ett av våra äldsta tamdjur, och har funnits vid vår sida sedan 400 år före Kristus.

En katt har inte nio liv. Den har precis som alla andra ett liv. Bara ett. Alla katter kan inte falla oskadda från höga höjder, utan många spräcker gomtak och får frakturer. De vänder sig långt ifrån alltid i luften så att de landar på tassarna.

– Tvärtom är de rätt klantiga djur. De trasslar in sig i presenningar och kvävs. De blir inlåsta i förråd och svälter ihjäl. De är inga lejon, utan små människoberoende tamdjur, slog Linnea Stålhandske fast.

Underskrifterna ska överlämnas till regeringen. Djurskyddslagen är aviserad att komma under år 2017. ✕

Linda Maria Vonstad, ordförande Djurskyddet Sverige, tillsammans med Karlstadkatt.

Här är Djurskyddet Sveriges nya styrelse

I maj höll **Djurskyddet Sverige förbundsstämma**. Ett sextiototal djurskyddare samlades i Barkarby, Stockholm, och tog beslut om framtidens arbete.

Text Katarina Hörlin

Foto: Maja Brand

De här dagarna har gett mig kraft och energi. Jag ser med tillförsikt på framtiden, sa förbundsordförande Linda Maria Vonstad, när hon avslutade stämman, efter två intensiva dygn.

Flera nya personer valdes in i styrelsen.

Linda Maria Vonstad omvaldes till ordförande och till vice ordförande nyvaldes Catarina Niklasson Schöön, från Djurskyddet Kattfotens katthem i Halmstad. Styrelseledamoten Owe Sandström, etolog, biolog och ansvarig zoolog för Fjärilshuset i Hagaparken i Stockholm omvaldes. Gunnela Ståhle, agronomie hedersdoktor vid SLU och ordförande i Vi Konsumenter, valdes in i styrelsen igen. Hon har tidigare suttit i Djurskyddet Sveriges styrelse år 2004–2010.

Fem helt nya styrelseledamöter utsågs

under stämman: Linnea Stålhandske, djurskyddsinspektör i Skåne, Kerstin Linde, ordförande i Djurskyddet Karlshamn, Stina Näsström, djurskyddskontrollant vid länsstyrelsen i Västra Götaland, Hannah Kendrup, vice ordförande i Djurskyddet Nordostskåne och Sofia Arkelsten, riksdagsledamot för Moderaterna.

Flera förslag behandlades. För första gången användes ett påverkanstorg där kunde deltagarna utanför plenum diskutera sakfrågorna innan beslut togs. Djurskyddet Sveriges principprogram antogs också under stämman. En av punkterna i detta är att Djurskyddet Sverige anser att straffnivån för brott mot gällande lagstiftning ska höjas samt att grovt brott mot djurskyddslagen införs i brottsbalken.

Läs det fullständiga principprogrammet på www.djurskyddet.se ✕

Vad tyckte du om förbundsstämman?

Lena Almenius, Djurskyddet Eskilstuna:

– Jag tycker att det har varit en bra stämning, samtidigt som det uppstått en hel del diskussioner. Och så ska det vara i en bra organisation, öppet för diskussioner. På

det hela taget tycker jag att det varit bra. Eftersom vår lokalförening driver ett katthem är kattfrågan viktigast för oss.

Linnea Evefalk, Djurskyddet Kalmar:

– Det är första gången jag är med på en stämma och det har varit lärorikt att få möta förbundsstyrelsen och engagerade medlemmar i andra delar av landet. Det

har varit ett bra idéutbyte och bra nivå på diskussionerna. Jag blev väldigt inspirerad att fortsätta med REDE i Kalmar, en deltagare berättade om deras framsteg med REDE hos personer som precis kommit till Sverige från andra länder.

Christina Segergren, Djurskyddet DOSO i Stockholm:

– Mycket intressant. Jag har lyssnat in och lärt mig väldigt mycket, inte minst har det varit givande att få inblick i hur arbetet fungerar i den högsta

delen av organisationen. Jag har varit aktiv sedan Ingrid af Trolles tid. Arbetet måste fortsätta.

Fotnot: Ingrid af Trolle utnämnde sig själv till Djurombudsman år 1977, och var en mycket drivande kraft i djurskyddsarbetet. Tack vare henne blev den 4 oktober Djurens dag. Ingrid af Trolle dog år 2008. DOSO, Djurombudsmanens stödorganisation, bildades för att stötta Djurombudsmanen.

REDE-kalas på Skansen

Tusentals barn har gått Djurskyddet Sveriges REDE-utbildning. **Nu är REDE ett sätt att fira födelsedag också!** Häng med till Skansen där Lovisa firade sin sexårsdag ihop med grisar, REDE-instruktören Elin och alla sina förskolekompisar.

Text och foto Jeanette Polsäter

Femton barn samlas på led vid Skansen. En blond kvinna med svart pikéskjorta hälsar alla hjärtligt välkomna och presenterar sig som Elin. Hon ska hålla REDE-lektionen uppe i Lill-Skansen. Alla börjar gå upp för en backe, Elin går först i ledet, därefter kommer barnen i en perfekt linje, tillsammans med tre förskolepedagoger, och Lovisas mamma Saila Zetterberg – idémakaren bakom dagens ovanliga kalas.

– Jag googlade efter en bok om marsvin och ramlade in på REDE:s hemsida av en slump. Konceptet var så bra att jag tipsade förskolan där två av mina barn, Oscar, 4 år, och Lovisa, 6 år, går. Men de hade redan satt sin budget för terminen. Då kom jag på idén om ett alternativt födelsedagskalas. Både Oscar och Lovisa fyller år under våren, jag tänkte att en utbildning om empati skulle ha större värde än ett vanligt kalas. Så jag hörde med förskolan "Ifall jag står för alla ekonomiska kostnader, går det att genomföra då?" Och så blev det!

Barnen går upp för en kringelikrokbacke som aldrig tycks ta slut. Små fötter trampar ivrigt på, sorlet av barnröster smattrar i luften. Lovisa håller stadigt i en gosedjursräv.

Väl framme vid lektionssalen berättar Elin att det bor några djur där inne och hon frågar barnen vad man ska tänka på när man kommer till en plats där djur bor.

Barnen svarar:

- Att man ska vara lugn!
- Inte sticka in fingrarna!
- Inte mata!
- Alldeles riktigt. Vet ni vad lektionen ska handla om?, frågar Elin medan barnen sätter sig.

Någon svarar:

- Vi ska få veta mer om djur.

Elin instämmer och

tillägger att lektionen framförallt kommer att handla om känslor. Vilka känslor känner barnen till? Många blir ivriga, vill gärna berätta om sina egna djur och om olika incidenter de har upplevt med djur. Andra är fokuserade på uppgiften och säger:

- Man kan vara glad.
- Ledsen och besviken!
- Eller om man vill vara ifred.

Elin visar några känslor med sitt eget kroppsspråk och låter barnen gissa vilken känsla hon försöker visa. Sen kontrar Elin med att fråga om djur också har känslor. Några nickar, andra sitter knäpptysta och inväntar vad Elin ska säga härnäst.

– Det är nämligen precis det som den här lektionen handlar om! Att djur också har känslor och hur vi lär oss att se hur ett djur känner, till exempel hur djur visar att de vill vara ifred.

Någon pekar på en uppstoppad ekorre och frågar om den har några känslor.

– Den har nog haft känslor, säger Elin, och rummet fylls av barnfnitter.

Barnen får se bilder på olika djur och får gissa vad de har för känslor. En hund som visar tänderna.

En katt som har platta öron. Elin frågar hur man vet att en hund är glad, barnen utbrister:

- När den viftar på svansen!
- Precis! Är en katt som viftar på svansen

"En utbildning om empati skulle ha större värde än ett vanligt kalas."

Saila Zetterberg,
mamma

Lovisa firade sin sexårsdag på Skansen tillsammans med kompisarna, djuren och REDE-instruktören Elin. Mamma Saila Zetterberg fick idén!

också glad?, frågar Elin. Barnen är oense. Vissa säger ja. Andra säger nej. Elin säger att en katt som viftar på svansen kan vara arg.

Under andra delen av lektionen delas barnen in i tre grupper med en förskolepedagog per grupp. Det är dags att sätta på sig ytterkläder och gå ut bland djuren och försöka se om de kan identifiera några känslor hos dem. Varje grupp får välja ett gruppnamn, de får ett formulär med frågeställningar som:

1. Vad gör djuren?
2. Vilka känslor ser de ut att ha?
3. Hur såg ni vilka känslor de hade?

Varje grupp får också en djurkategori att studera. Barnen väljer att döpa sina grupper till: "Stora Djurgänget" – ansvariga för Mini-grisarna. "Djurgruppen" – ansvariga för kaninerna. "Ormdjurskötarmammutgruppen" – ansvariga för papegojorna.

På avtalad tid är det samling i lektionssalen igen. Barnen har identifierat att kaninerna och mini-grisarna var hungriga för de åt gräs och hö. Samt att en papegoja var rädd för den flög iväg när en annan papegoja närmade sig. Lektionen knyts ihop.

Nittio snabba minuter har flutit på. Barnen tar en gemensam fruktstund och åker sedan tillbaka till förskolan. Ett ovanligt födelsedagskalas är över. Men minnena av en dag full av djursamtal finns kvar.

– Djur är en bra spegel för att öva upp empati och REDE-utbildningen handlar egentligen inte bara om empati för djur utan öppnar upp för medmänsklig empati. Jag är övertygad om att djur spelar en stor roll för de flesta barn om de bara får möjlighet att vara nära djur. Jag märker på mina barn att de tycker det är mysigt att komma hem till någon, gosa, känna på pälsen. Djur tränar inte bara upp empatiförmågan hos barn, utan föder också en vilja att få ta hand om, säger Saila.

Kalasa med REDE är ett väldigt roligt initiativ, tycker REDE:s projektledare Helena Risinger. De första övningarna kom år 2007.

– Vi ville att barn skulle få lära sig om empati ur djurskyddssynpunkt. Kerstin Malm, filosofie doktor i etologi, fick i uppdrag att utveckla REDE-övningarna tillsammans med pedagogen Dag Einarsson. Materialet skulle vara fritt och tillgängligt för alla, säger Helena Risinger. ✕

DETTA ÄR REDE

- REDE står för Respekt, Empati, Djur, Etik och är ett värdegrundsmaterial som Djurskyddet Sverige lär ut till förskolor och skolor. Mini-REDE är anpassat till barn i åldrarna 1 till 6 år och REDE till barn i åldrarna 6 till 12 år. Målet är att barn ska utveckla sin empatiska förmåga och visa respekt för djur, natur och medmänniskor.
- De första övningarna kom år 2007. I början var de främst riktade till lågstadielever men med tiden har REDE utvecklats med fler övningar för yngre barn.
- REDE-materialet finns att ladda ner kostnadsfritt på www.rede.se. Det går också att beställa tryckta kompendier till självkostnadspris. För förskolor och skolor hålls REDE-lektioner på djurparken Skansen och snart på Kungsbyns Djurpark i Västerås.

Foto: iStockphoto

Fiskars upplevelser är svåra att mäta. De saknar mimik och kan inte utstöta läten, därför måste forskare finna nya metoder.

Fiskars upplevelser i fokus

Den stora utmaningen när vi ska undersöka djurskydd för fisk är att de inte har något för oss människor tydligt avläsbart kroppsspråk som kan ge vägledning om deras upplevelser. Nyligen visade en svensk forskargrupp att **den metod som länge ansetts vara ett skonsamt sätt att bedöva fisk vid slakt kan vara mer stressande än andra metoder.** Resultaten publicerades i den vetenskapliga tidskriften *Animal* i vintras. Här berättar forskare Albin Gräns vid SLU mer.

Vattenbruket är den livsmedelssektor som vuxit snabbast under de senaste årtiondena internationellt sett och idag är mer än varannan fisk vi äter odlad. I Sverige är vattenbruket fortfarande en relativt liten näring men regeringens utredning, som startade år 2007, visade att det finns en avsevärd utvecklingspotential för odling både av regnbåge och röding i Sverige.

Fiskodling är dock förknippat med ett stort ansvar och vi ska ha ett starkt djurskydd i Sverige. Styrkan i det svenska djurskyddet är vår djurskyddslag. Den säger att "Djur ska ges rätt att bete sig naturligt och skyddas mot onödigt lidande."

Den stora utmaningen när vi ska undersöka djurskydd för fisk är att de inte har något för oss människor tydligt avläsbart kroppsspråk som kan ge vägledning om deras upplevelser. Avsaknaden av tydligt avläsbara signaler gör det svårt för den som skall skriva lagar, regler och rekommendationer för handhavande av fisk.

Ett annat problem är att kunskapen om hur fiskar reagerar i olika situationer är mycket begränsad. En av de mest kritiska situationerna i fiskodling ur ett djuretiskt perspektiv är slaktprocessen. Fiskar flyttas, trängs, pumpas/håvas, immobiliseras/bedövas och avlivas till slut. Hur fiskarna upplever dessa olika moment vet vi idag

väldigt lite om. Att minimera stressen och garantera att fisken avlivas snabbt, smärtfritt och effektivt är avgörande för att vi ska tillgodose kraven i den svenska djurskyddslagen.

Det finns en mängd metoder för att bedöva fisk innan avlivning. I Sverige dominerar bedövning med koldioxid. Koldioxid är relativt billigt och löser sig lätt i vatten, men metoden är också förknippad med en rad välfärdsproblem, vilket lett till att den beskrivits som oacceptabel i både nationella och internationella riskutvärderingar. Norge som är världsledande inom laxodling har infört ett förbud mot bedövning med koldioxid, men i brist på vetenskapligt grundade riskutvärderingar av alternativa metoder är koldioxidbedövning fortfarande tillåten i Sverige.

En alternativ metod som föreslagits vara bättre ur ett djuretiskt perspektiv är bedövning genom elextionering. Den har funnits sedan 1980-talet men användningen har inte fått något riktigt genomslag vid bedövning av laxfisk eftersom metoden kan leda till skelettskador och muskelblödningar, vilket sänker marknadsvärdet på den slutliga produkten. Under de senaste åren har dock metoden utvecklats för att minimera

"Fiskar har inte något för människor tydligt kroppsspråk som kan ge vägledning om deras upplevelser"

dessa problem och idag är det en relativt vanlig metod för att bedöva lax i Norge. Fortfarande kvarstår uppgiften att undersöka hur fiskar reagerar på de nya elbedövningssystemen som finns på marknaden och hur fiskens välfärd påverkas vid elbedövning jämfört med andra metoder som idag används.

I vintras publicerade vi inom välfärdsprojektet FRESH – Fish REaring and Stress Hazards – (ett formasfinansierat samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Göteborgs Universitet) artikeln "Stunning fish with CO₂ or electricity: contradictory results on behavioural and physiological stress responses", i den vetenskapliga tidskriften *Animal*. Resultaten var oväntade och har väckt en del uppmärksamhet.

I försöket jämförde vi aversiva beteenden, alltså beteenden som utförs då fisken känner obehag, och fysiologiska stressindikatorer, inklusive plasmanivåer av kortisol i röding (*Salvelinus alpinus*) som bedövats med antingen koldioxid eller elektricitet. Alla fiskar som bedövades med koldioxid visade ett tydligt flyktbeteende som varade i flera minuter efter det att de släpptes ner i karet med koldioxidmättat

"Metoden
att lugna
fisken kanske
egentligen bara
lugnade oss som
åskådare."

vatten. Rödingarna som bedövades med torr-el blev däremot orörliga i nästintill samma sekund som kom de i kontakt med elutrustningen.

I försökets andra del mättes halten av stresshormonet kortisol i rödingarna och det var här som resultaten överraskade oss. De rödingar som bedövats med torr-el hade signifikant högre halter av stresshormonet kortisol jämfört med både röding som behandlats med koldioxid och de kontrollfiskar som hävats direkt från bryggan. De stressfysiologiska mätningarna visade alltså direkt motsatta förhållanden i jämförelse med beteendebestånderna.

Med de vunna resultaten kan vi i dagsläget inte rekommendera odlare att byta från koldioxid till elbedövning. Fler nya studier behöver göras för att reda ut de motsägelsefulla resultaten. En stor begränsning i vårt arbete är att vi inte har något tillförlitligt sätt att mäta vakenhetsgrad på fisk. Detta är viktigt eftersom djurvälståndet vid slakt endast påverkas om djuren är "vakna". Från resultaten av vår studie vet vi alltså inte om elmetoden som vi använde för att "lugna" fisk i samband med slakt i själva verket endast gjorde fiskarna orörliga och på så sätt bara "lugnade" oss som åskådare.

För att kunna få en uppfattning om vad

fisken verkligen upplever som stressande/obehagligt måste man studera fiskens beteendemässiga och fysiologiska stressresponser i verkliga situationer. I framtiden kommer vi därför fortsätta med odlingsbaserade försök på plats

ute hos odlare. Med hjälp av ny teknik som kan mäta blodflöde, hjärtfrekvens, rörelsemönster och temperatur kan vi under en längre tid följa ett antal fiskar som simmar fritt tillsammans med de andra fiskarna på odlingen. På så sätt kan vi jämföra olika metoder som och identifiera de, ur ett välfärds perspektiv, kritiska momenten under slaktprocessen. Genom att sedan återskapa dessa kritiska moment under välkontrollerade förhållanden i universitetens fiskhållningslaboratorium kan vi gå vidare och studera ytterligare fysiologiska förändringar samt vakenhetsgrad hos fisken för att bättre förstå hur fisken påverkas.

Resultaten från projektet kommer förhoppningsvis att ge ny kunskap om hur fiskar påverkas på odling och kommer att användas för att utvärdera hur olika stressindikatorer överensstämmer med fiskarnas sammantagna välfärd. Vi kommer också att utvärdera vilka av dessa stressindikatorer som vidare skulle kunna användas för att bedöma fiskvälfärd på odling. Slutmålet är att bidra med information samt

utveckla nya riktlinjer för personalen på odlingarna. ✕

Fotnot: Texten är delvis baserad på artikeln "Stunning fish with CO2 or electricity: contradictory results on behavioural and physiological stress responses", publicerad i Animal. 2016 Feb, av A. Gräns, L. Niklasson, E. Sandblom, K. Sundell, B. Algers, C. Berg, T. Lundh, M. Axelson, H. Sundh, & A. Kiessling, och projektbeskrivningen för FRESH, samt "Acceptabla slaktmetoder för fisk, är det möjligt?" på SLU.se

Albin Gräns

Forskare
Inst. för husdjurens miljö och hälsa
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Foto: Erik Mårtensson

Testamentera till förmån för djuren

Foto: iStockphoto

Testamenterade gåvor utgör en viktig del av de medel som Djurskyddet Sverige har förmånen att ta emot. Att ge en testamentsgåva till oss är ett fint och bestående sätt att skydda djuren.

På www.djurskyddet.se kan du beställa vår testamentsbroschyr som ger dig praktiskt vägledning och information om Djurskyddet Sveriges testamentspolicy.

**Tack för att du tänker på djuren
i ditt testamente!**

Aptus® DERMA

Shampoo, Gel & Spot on concentrate

Kombinera schampo och barriärstärkande gel vid hudproblem. Använd koncentratet på lokala hudirritationer t ex läppveck, mellan trampdynor osv. där svampar och bakterier trivs.

Skanna QR-kod för att se instruktionsfilm.

Orion Pharma Animal Health • Tel 08-623 64 40 • aptuspet.com

Kultur- special!

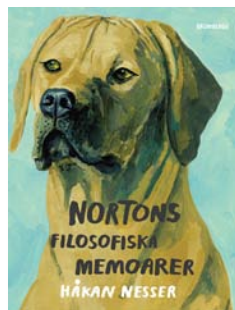
FÅGLARNAS GLOBALA VÄRLD

Författare: Jörgen Sjöström
Carlssons Bokförlag

Fågelentusiaster kastar sig säkerligen över denna bok som innehåller en hel del ny och spännande forskning, men även för noviser, som jag själv, och för de som är intresserade av miljöpåverkan är boken intressant. Sjöström varvar fakta med att skriva utifrån fågelns perspektiv och lyckas stundtals få mig att känna som att jag flyger med fåglarna på deras resor mellan olika breddgrader. Brushanens resa till Sibiriens tundra är fascinerande, liksom alla faror och möjligheter som fåglarna som väljer att övervintra i tropiska Afrika möter. Varför väljer vissa arter att stanna i Sverige över vintern? Hur klarar sig fåglar när deras naturliga miljö skövlas och bebyggs? Hur anpassar sig fåglar till att bo i stora städer?

Bland fakta och information delar Sjöström med sig av sina egna fågelobservationer, vilket gör boken levande, och de vackra bilderna tagna av författaren själv och framstående fågelfotografer är en fröjd för ögat.

Text: Linda Bing

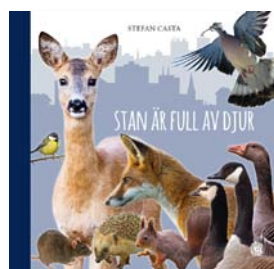

NORTONS FILOSOFISKA MEMOARER

Författare: Håkan Nesser
Illustratör: Karin Hagen
Brombergs förlag

Norton är en berest hund som på äldre dagar filosoferar över sitt liv. Läsaren får följa Norton från födsel till livets slut och vidare till hundarnas himmel, via för Norton viktiga livshändelser. Nesser skriver med värme, kärlek och en stor skopa humor utifrån sin älskade hund Nortons perspektiv. Memoarerna bjuder på många skratt, men lämnar nog ingen hundägaes öga torrt.

Text: Linda Bing

STAN ÄR FULL AV DJUR

Författare: Stefan Casta
Formgivning: Margareta Casta
Illustration och foto: Staffan Ullström
Opal förlag

Vi lärde oss flera nya saker. som att grävlingar bor i stan. Extra bra att det fanns exempel på var de bor. Här i Malmö finns de bakom Stadsteatern, så vi ska åka dit och kika. Det vi blev mest överraskade av att läsa var att djuren numera flyttar in till stan. De hittar föda lättare, konkurrensen är mindre, samtidigt som det kan bli problem för exempelvis fiskmåsar. När måsar som är vana vid att bygga bo i träd istället bygger bo på tak kan ungarna fall alldeles för högt när de ska lämna boet.

Fabian gillade mest att läsa om ekorarna, och att gissa födan. Vi blev båda förvånade över att kråkorna låter på olika sätt om det kommer en duvhök eller en sparvhök flygande. Och att älgar kan bli berusade av frukt som jäst och hoppa in genom skolfönster. Förutom all intressant fakta är det kul att se alla fina teckningar och fotografier.

Text: Kristina Salomonsson och sonen Fabian, 8 år.

KATT PEOPLE

Författare: Annina Rabe
Foto: Julia Lindemalm
Modernista

Denna bok om människor och deras katter är så ny att den vid denna tidnings pressläggning ännu inte kommit ut. Men texter skrivna av Annina Rabe och foton tagna av Julia Lindemalm bådär mycket gott.

Så här skriver förlaget i sin presentation: "Katt People är en fotobok som utforskar den speciella relationen mellan katt och människa. Vårt förhållande till katten är intensivt och innerligt – men också komplext och ojämlikt. Vi dyrkar katten, vi tjänar den, vi hyllar kändiskatter i tusentals youtube-filmer. Men alla katter är inte älskade av människor. Katter överges ständigt och lämnas vind för våg. Och att vara en »crazy cat lady« är lågstatus, något det skämtas om. I Katt People får vi träffa katterna och de människor som älskar dem."

Boken är ute i slutet av oktober och på nästa uppslag kan ni läsa mer om hur Julia Lindemalm arbetar när hon fotograferar djur.

Text: Katarina Hörlin.

Vinnare och förlorare i svensk natur

Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm visar en utställning i samverkan med Naturfotograferna, vilken är en organisation av fotografer vars utgångspunkt är hänsyn till naturen. Utställningen heter Vinnare och förlorare i svensk natur. "Mäktiga havsörnsvingar har blivit en vanlig syn på himlen. Men luften fylls inte längre av lärksång, skriver museet och fortsätter "Vår djurvärld förändras hela tiden. Några vinner, andra förlorar. Ibland beror det på oss, ibland på faktorer som vi inte råder över eller ens känner till." Fritt inträde. Utställningen pågår till **15 januari 2017**.

Foto, uppfifrån vänster: Blåmes: Gunnar Aus, Kronhjortar: Josefin Nilsson, Ekoxe: Anette Seldén, Bäver: Janos Jurka

Foto: Julia Lindemalm

ZOO WORLD

Hela hösten ställer Abecita Konstmuseum i Borås ut Julia Lindemalms fotografier som speglar människans komplicerade förhållande till djur. I år tilldelades Julia Lindemalm Lars Tunbjörks pris. Lars Tunbjörk var vår tids största Sverigeskildrare. Konsthallen skriver: "Julia Lindemalm rör sig mellan europeiska djurparker, tigerägare i södra USA och svenska vardagsrum när hon undersöker vårt komplicerade förhållande till djur. Med melankoli och en blick för det absurda skildrar hon djur som är fast hos människan", skriver museet. Har du inte möjlighet att åka till Borås? Läs en längre intervju med Julia på nästa uppslag. ZOO WORLD visas fram till **13 november** på Abecita Konstmuseum.

Vinn Fågeldagboken!

Skriv din egen historia. Inför det nya året 2017 ger Bonnier Fakta för femte året i rad ut sin Fågeldagbok. Vackra illustrationer av allt ifrån svartstrupig järnsparv till azurmes tecknade med bröderna Bill och Dan Zetterströms känsliga penslar samsas med Mats Olssons informativa fågeltexter. Här finns även utrymme för dig att skriva in ditt livs viktiga händelser och möten.

Vill du vinna ett exemplar? Mejla redaktionen en kort text om vilken djurskyddsfråga du anser vara mest akut att lösa på **redaktion@djurskyddet.se** Fem bidrag belönas med Fågeldagbok 2017

Senast
14 oktober
behöver vi
ditt svar!

Bilder av zoo

Fotograf **Julia Lindemalm är aktuell** både med sin bok Katt People och med fotoutställningen Zoo world i höst.

Det började med nyfikenhet. Varför har vi djurparker? Vilda djur i stan? Julia Lindemalm besökte Odense djurpark i Danmark och blev fascinerad.

– Helt plötsligt stod jag bredvid en giraff, liksom. Jag kunde inte släppa det, utan var tvungen att fortsätta undersöka fenomenet.

Bilder från cirka femton djurparker i norra Europa och USA ingår i Zoo World.

– Jag kontaktade alla djurparker jag besökte, ville göra intervjuer och följa med djurskötare i deras jobb. Men allt jag möttes av var tystnad eller nej. Det är väldigt slutna företag.

Vilka reaktioner har du fått?

– Många har hört av sig. Dels sådana som redan delar mina tankar och känslor, dels de som skrivit att de fått en tankeställare. Några som sagt att de aldrig kommer se på djurparker på samma sätt igen, att jag öppnat deras ögon. Det har varit helt tyst från djurparkernas sida.

Berörs du extra starkt av någon bild?

– Jag har gråtit på varje djurpark jag varit. Pandan Baobao i Berlin blev jag berörd av. Han levde ensam i sin glasbur tills han dog för några år sedan. Han blev 34 år. Tänk att leva isolerad och iakttagen under så lång tid.

Hur ser du på människan som ett slags härskares över djur?

– Enbart förmågan att utöva makt och våld rättfärdigar inte att göra det. Vi vet att djur är perceptiva varelser med känsloliv och komplexa förmågor, så komplexa att vi inte kan förstå. Ändå tar vi oss rätten att utnyttja dem på alla sätt vi kan komma på. Det är en typ av förtryck som följer mönstret för andra typer av förtryck i samhället. Vi mäter djurs värde i hur vi kan använda dem. Men de har ett värde i sig själva, oberoende av oss.

Du är aktuell med Katt People - berätta!

– Under ett drygt år har jag träffat människor och deras katter för att försöka förstå relationen och kärleken till katter. Vår relation till katter är komplex. Vi älskar dem intensivt samtidigt som det finns tusentals hemlösa katter i Sverige.

Är något djur enklare att fotografera?

– Nej, jag tror att gör man det som intresserar en blir det bra. Däremot har jag märkt att det finns djur som människor identifierar sig med i större utsträckning än andra, som kattedjur och apor till exempel. Från början var en bild från ett akvarium med i Zoo World. Då fick jag frågan "Var är djuren?". Som att fiskar inte räknas som djur.

Har du någon djurfotograf-förebild?

– Finska fotografen Pentti Sammallahti tar magiska svartvita bilder från finska landsbygden och det finns alltid något djur med. Rebecca Norris Webb har ett spännande bildspråk, hon har gjort en bok om zoo som heter The Glass Between us. En fin titel tycker jag. Sen beundrar jag Jo-Anne McArthurs ihärdiga arbete att dokumentera människans grymheter mot djur. Hon är modig, säger Julia Lindemalm, som själv lever i Malmö med taxblandningen Rut.

– Rut ger mig struktur på vardagen och gör mig mer öppen och social människa. Ibland lever vi mest parallellt, ibland är vi supertajta. Stunderna av total kontakt med ett djur är fantastiska. ✕

Ödsligt och ensamt. I Julia Lindemalms foto fångas en djurparksvärld fjärran reklamens.

Husdjur med hemliga liv

En av höstens stora djurfilmer är Husdjurens hemliga liv. Den handlar om **hunden Max som får oväntat sällskap när blandrasen Duke flyttar in**. Cesar 10 år och hans mamma Helena har sett filmen.

Vad gör husdjuren när ingen ser?

I samband med filmpremiären bad Tidningen Djurskyddet barn att skriva ner vad de tror att husdjur gör när ingen ser. Här kommer tre av berättelserna:

Johanna, 11 år:

"Marsvinet Tage tränar armhävningar i smyg. Han har därför blivit så stark att han kan bryta upp sin bur och smita ut på dagarna. Hans kompis Milla är lugnare och stannar kvar i buren. Tage passar på att äta ur godisskålen, kissa lite på golvet och gnaga på några sladdar. En gång bakade han en tårta till Milla med levande ljus på. Brandlarmet gick och brandkåren fick rycka ut. När matte och husse kommer hem ligger Tage i sin bur och låtsas sova. De tror att det finns råttor eller sorkar i huset, ingen misstänker lille Tage".

Arvid, 9 år:

"Vår hund gillar mat. Hon hade velat hälla ut all sin mat på golvet, sen skulle hon vilja äta så mycket hon orkade! När hon blev mätt skulle hon rulla sig i maten som var kvar och sen somna mitt i den! Sen skulle hon sätta på tvn och titta på ett program med djur, då brukar hon yla och skälla! Men helst av allt vill hon att vi är hemma hos henne!"

Felix, 9 år:

"Vi har en chihuahua som heter Sia. Hon vill att vi bakom örat ska klia. Men ibland måste vi gå till jobb och skola, då tycker hon inte att vi är så coola! Då framför hon en protest med det hon tror biter mest. Hon från sitt fårsinn drar bort päls och när ingen ser går det som på räls. Hem kommer vi och är helt slut men när vi ser vad som hänt brister vi ut i ett TJUT! Fårskinnstussar överallt är ju inte så ballt!!!!"

Vad var bäst med filmen?

C: Det som var bäst med filmen var när de kom hem till slut. Det var det man ville.

H: Det var roliga karaktärer i filmen och det var bra att man såg hur ledsna djuren blev när deras ägare gick hemifrån på mornarna. Det kanske ger filmpubliken, som själva har djur som de lämnar på mornarna, en liten tankeställare.

Vad var mindre bra?

C: När Max och Duke blev fångade av Snöboll. Då blev det lite läskigt.

H: Jag tyckte filmen var rätt så rolig men jag blev inte helt engagerad i storyn. Om jag jämför med en annan djurfilm som nyligen gått på bio och som heter Zootropolis så blev jag mycket mer fångad i den historien.

Skulle du rekommendera filmen till någon annan?

C: Ja den var rätt så bra. Men inte en av de bästa jag sett.

H: Ja det kan jag. Det var en rätt så rolig och trevlig familjefilm med spännande inslag.

Vad tror du att djur gör när ingen ser?

C: Jag tror de sover.

H: Jag tror som Cesar att de sover mest när de är själva. Men ibland passar de nog på att göra sådant de inte får göra när deras människor är med. Som till exempel sova i hussens eller mattes säng.

Text: Helena Risinger.

Cesar gillade filmen Husdjurens hemliga liv. Den är gjord av Illumination Entertainment. Filmerna har 7-årsgräns.

Foto: Helena Risinger

1**GODISAKTIVERA!**

Det finns massor med katt- och hundleksaker som kan användas till råttor. Lägg gärna solrosfrön, pumpafrön, kokosflingor och nötter i en burk med hål i locket. Låt råttan hitta sätt att komma åt godbitarna. En variant är att fylla en tom toalettrulle med något gott.

2**GRÄV I LÅDOR!**

Råttor tycker mycket om att gräva och är duktiga på det. Fyll en låda, ta gärna en med lock som du gjort hål i, med ren jord och låt råttan gräva. Det är inte särskilt komplicerat. En variant är att fylla med strimlat papper.

GE RÅTTAN EN ROLIGARE HÖST

De är lätta att sköta, blir väldigt tama och är stora personligheter.

Tamråttor blir alltmer populära familjedjur. Allt enligt Svenska Råttsällskapet. Vi bad dess ordförande Cilla Wyke ge sina bästa tips på hur ge tamråttan en rolig höst.

Text Katarina Hörlin **Foto** Niclas Tilosius och Mostphotos (råttan överst på denna sida)

Tipsare Cilla Wyke, ordförande Svenska Råttsällskapet, www.svenskarattsallskapet.se

7**VAR MED DIN RÅTTA!**

En tamråtta vill gärna vara med sin människa. Den är samarbetsvillig och ofta tycker den väldigt mycket om att bäras innanför tröjan på sin människa. Det går också fint att göra utflykter ihop ute, många använder ett enkelt sele.

8**INSPIRERAS AV ANDRA RÅTTOR!**

Svenska Råttsällskapet anordnar tre riksutställningar varje år. I höst kan du se Agility Grand Prix för råttor i slutet av november/början av december i Göteborg. Datum är vid denna tidnings pressläggning inte klart. Utställningen är öppen för alla att besöka, men bara medlemmar i SRS får ställa ut sina råttor.

3 VATTENLEK!

Lägg grönsaker i botten av en balja, fyll på med vatten så att råttan bottnar och se hur roligt den tycker det är att plaska runt! En variant är att fylla badkaret med leksaker och max fem cm vatten och låta råttorna röra sig där.

4 TRICKTRÄNA!

Köp en likadan klicker som används till hundar, "klicka in" råttan genom att ge den godsaker varje gång du klickar och snart har du ett perfekt redskap som stöd för att träna in nya tricks. Det finns mängder med youtube filmer på nätet där du kan få inspiration. Sök "Rat tricks".

5 MÖBLERA OM!

Råttor är intelligenta djur och vill gärna ha nya utmaningar. Ett sätt att skapa variation i deras liv är att möblera om i buren. Lägg dit nya leksaker. Byt plats för vattenflaskan eller sätt in en vattenskål att plaska i. Ta en gren från ett äppleträd och lägg in. Det älskar råttorna att klättra på. De klättrar också gärna på rep!

6 GÖR ETT RÄTTNÖJESFÄLT!

Lär råttan att ta sig runt en bana – använd gärna klickern som hjälp. Bygg upp banorna med rör, rep och kartonger.

Cilla Wyke med några av sina råttor.

© Kryss & Quiz AB		↓	MASKIN	↓	ÄR OCKSÅ FEMTON	↓	BOR I SAMHÄLLE LÅST	ORÖRD						
			ÄR PÅ VÄG											
GIVA						2								
GER LJUD														
→		7			ÖVERSIKT GÖRDAN TILL EN MÅNAD									
STÅ MODELL								KONTAKT FÖR RESAN						
HYLLA KRAFT SOM KOSTAR				KÄNNA PÅ SIG BLIR AV-MASKAD										
→		ÄR INTE BOFAST GASA		8										
FÖRBE-REDA RIDTUR							DEN VANDRAR IVATTEN							
BREDDAS MED VADD STÄLLNINGSTAGANDE					PLATTA OVAL SIFFRA									
MATTE	↓	DISKAT	FÅR MÅNGA BARN TILL JUL	LÄNGST BAK PÅ BILEN	↓	TILLÄGG KAN OBEHÄGGE	FYLLS MED LAGER	↓	TÄCKS VID GLASERING PLATTOR SOM SPISAS		SATT IHOP BE-TRAKTA			
FIRAS EFTER 50 ÅR LEDER											LAPSÅNG OCH EARL GREY	DROGFÖRR I SVERIGE BLIVIT MÅLAD	6	
→					KLYKA		SMA-SAKER KUNSKAPS-VERK							
RANKA		5			PRIS-TAGARE				4			METERFÖ-REGÅNGARE GÖR SINNE ILSKET		DIADEM
SKROV-LIG														
→			GÖRA FÖRLÄGEN EN ANNAN GANG			9			BÖN-FALLA	VINA				VAR DRACULA
ANVÄNDA KVASTEN	HAR DRAG-KRAFT				PRICKAS		KROPPS-MÅTT YANGS MÖTSÄTS		VINTER-KUNG ORMAR SIG FRAM	↓			MÅL-METOD PRAKTIK-PERIOD	
BILJUD	↓				FÄRG-VARI-ANTER						SÅLL-SYNTA GREKISK BOKSTAV			
DRAG-SPEL														
→			1		SVÄNGEN HAREJ LAGATS					FÖRE-STÄLL-NING FÖRLÅT				
LITE MER ÄN TRE			LYFTER				ÅKER FRANG-MÅN OM-KRING MED	UTDELAS SKOPVIS	3				ÅLDER PÅ FLÅSKA	
AMMA			KOMMER FÖRST											
→				ASK-RINGAR			KAFFE-PAUSER							

TÄVLA OCH VINN PRISER FRÅN VIVARA!

Vi lottar ut fem "mespaket" från Vivara som innehåller en fågelholk för mesar, jordnötsautomat, jordnötter och en energikaka med frön. Perfekt för att skämma bort mesarna.

GÖR SÅ HÄR:

Kryssets numererade rutor (i nummerordning) bildar ett lösenord. SMS:a lösenordet till **72672**.

Skriv: **kryss** (mellanslag) **djur** (mellanslag) **lösenordet** samt ditt namn, fullständig adress.

(SMS-kostnad: 7 kronor.)

OBS! För att SMS-tävla behöver ditt mobilnummer registreras hos **WyWallet**. Det kostar inget, och du gör det bara en gång. SMS:a WW till 71798. För frågor, ring deras kundtjänst: 0771-22 50 50.

Senast **10 oktober** måste vi ha ditt svar. Lösning och vinnare presenteras i nästa nummer.

GRATTIS!

Förre numrets vinnare:

Therese Andersson, Carin Hellström, Sten Jacobsson Stenum,
Susanna Lilja Torstuna och Arne Munther.

Rätt lösning till Djurkrysset i nummer 2, 2016:

VARFÖR VAKNAR MIN HUND SÅ TIDIGT?

Min sheltie-tik Ziina, 5 år, vaknar mellan 5-5.30 varenda morgon oberoende om vi behöver upp så tidigt eller inte. De senaste nätterna har jag arbetat och då har vovvarna sovit hos mamma. Kl 6.25 var mamma, mina två andra hundar uppe och redo för att gå ut. Men Ziina låg i sängen och sov och mamma fick gå och väcka henne! Ziina är inte akut kissnödig när hon vaknar så tidigt, vi har provat att gå ut en extrarunda mycket sent, men hon vaknar ändå. Detta har pågått från och till ända sedan hon var valp. Varför blir det så här?

Susanna

HUR FÅ KATTEN ATT SLUTA TA IN BYTEN?

Vår honkatt som är sju månader har börjat komma hem med möss och annat som hon fångat. Vi har kattlucka så hon kan komma och gå som hon vill, och alltså tar hon in bytena i huset vilket vi tycker är riktigtäckligt. Hur kan man få henne att sluta ta hem bytena?

Undrar kattägaren

SVAR Detta är egentligen inte mitt fält eftersom jag är klinisk veterinär och inte beteendevetare. Däremot kan jag säga att det säkert inte är ett medicinskt problem. Hundar är som vi extrema vanedjur, och vissa är morgonpigga och vissa inte. Det enda man kan göra är att försöka bryta vanan att gå upp tidigt genom att ignorera hunden. Tycker hon det är tråkigt går hon förmodligen och lägger sig igen. Det är nog inte svårare än så. ✕

SVAR Att ta hem bytesdjur är ett normalt och naturligt beteende för en katt, och något man som kattägare får acceptera. Enda sättet att slippa få in gnagarna är att stänga kattluckan. Ni kan alternativt försöka passa henne då hon kommer in och varje gång direkt ta bort bytesdjuret från henne. Det kan eventuellt på sikt leda till att hon inte tar med bytet in utan stannar en bit utanför dörren. ✕

Foto: Lizzan Wiberg

Torkel Falk
Veterinär och ordförande i
Djurskyddet Helsingborg

Ingrid Redbo
Docent i etologi

VOM

HUNDEMAT

100% FÄRSKT KÖTT OCH FISK

ANPASSAT EFTER HUNDENS BEHOV

INGA TILLSATSER

VOM

Hundemat fra hundfolk til hundfolk

Må bra
med laser

Medicinsk laser
för behandling
av smärta och
inflammation

Kontakta oss för medicinska laserutrustningar

Tel. 08-767 27 00 info@irradia.se www.irradia.se *Specialisten på lasermedicin*

Irradia

Vi har ALLT du kan tänkas behöva
till din hund... och lite till!

Bra priser

Snabba leveranser

Oslagbart sortiment

08-653 13 00 • info@haromi.se • www.haromi.se

Superbra

Bivaxsalvor till djurapoteket

www.halsingehonung.se

- Webshop och butik
- När din hund behöver hjälp
- Noga utvalda kvalitetsprodukter – giftfria
- Personlig rådgivning via telefon
- Leverans inom 24 timmar

Välkommen till oss!
Ann, Heidi, Annika och Anette

Tös Hundapotek, Wedav 2C, Södertälje
Tel: 08-522 932 90

www.toshundapotek.se

ALU-FLEX HUNDBUR HELT I ALUMINIUM!

VARFÖR INTE DEN BÄSTA?

Smide & Montage AB

Tel: 0120-41030
www.alu-flex.se | info@alu-flex.se

**Alfta
Buren**

**Valphage i ny
förbättrad
version!**

► Påbyggbar med flera sektioner.

**NYTT
LÅSBART
VRED TILL
VÅRA HUND-
BURAR!**

**Besök vår webbshop!
ALFTABUREN.SHOPITOO.COM**

WWW.ALFTABUREN.SE • 070-635 34 49

Hela Hundlivet – allt räknas

**Hos oss hittar du
kurser för alla hundar.**

**Vi håller även utbildningar
och beteendeutredningar.**

Kontakta oss redan idag!

info@helahundlivet.se
www.helahundlivet.se

Hej Tora!

Just nu ligger du utsträckt i sängen, jämte mig. Jag blir fortfarande förvånad över hur lång du kan bli! Då och då slänger du upp en tass som landar på min mage, eller på tangentbordet. Det är om dig jag skriver. Och även om jag förstås vet att du aldrig kommer att kunna ta del av den här texten, så känns det mest naturligt att jag vänder mig till dig direkt.

Av naturliga orsaker har jag inte kunnat berätta för dig hur det kom sig att du hamnade i vår familj. Inte för att du är typen som grunnar över sånt men ändå. Minns du den där dagen för drygt två år sen, när du fick vara ensam i ditt dåvarande hem så länge? Två promenader ställdes in utan förklaring, ingen kvällsmat serverades och trots att det var mitt i sommaren hann det bli mörkt ute innan du hörde en nyckel i låset. Det var jag som kom. Din människa hade varit med om en bilolycka. Människan i fråga är min mamma, och det föll på min lott att hämta dig.

Det stod snart klart att mamma aldrig mer skulle orka med en så stor hund som du. Under tiden vi letade efter ett nytt hem åt dig fick du bo hos mig, min man och våra tre barn. Jag säger "under tiden", och nu är jag glad att du inte på riktigt kommer att läsa det här, för jag hade faktiskt inte tänkt behålla dig först. Jag tänkte att det skulle bli som att ha ett fjärde barn och det orkade jag inte.

Vi kände förstås varandra sen tidigare eftersom du bott hos min mamma. Ändå höll jag dig lite på avstånd nu. Det var såklart ett skydd för att orka med avskedet som jag visste skulle komma. Men du hade inga såna reservationer. Vi gick långa promenader i skogen, även på kvällar och nätter. Det hade jag aldrig vågat utan din

backning. Du var i ateljén när jag jobbade. Du la dig bredvid barnen och lät dem bädda in sina händer och fötter i din lockiga päls. Ja du var nästan alltid med.

Så efter en månad ringde mamma och sa att hon äntligen hittat någon som kunde ta över dig.

– Jaha, sa jag och blev förvånad över hur tvär jag lät. Jag som borde vara lättad, hos oss kunde du ju inte stanna. Jag sneglade på dig där du låg i ditt favorithörn i soffan, bästa platsen för att hålla koll på dörren. Jag såg hur din mjuka kropp följde soffryggen och din långa nos som vilade på armstödet. I den stunden förstod jag det som du redan hade bestämt, att du var vår och vi var dina. Så jag sa till mamma att det går inte. Tora stannar.

Nu har du ju alltid varit här. Och det blev inte alls som att ta hand om ett till barn. Du har istället blivit min kompanjon och bästis. Och fast du inte behärskar människospråket så är du mästare på kommunikation. Som till exempel din första nyårsafton hos oss, när minsta barnet blev livrädd för alla smällare och fyrverkerier.

– Kommer huset rasa? frågade han förtvivlat. Jag försökte försäkra honom, med ord, att det inte var farligt. Men du (som lyckligtvis inte är skotträdd själv),

du hoppade helt sonika upp i sängen och la dig tätt runt hans kropp, som en räv som rullat ihop sig. Barnet förstod och somnade. Ett tydligare sätt att säga att nu är du trygg, finns inte.

Eller vid mindre dramatiska tillfällen, som när du och jag bara sitter bredvid varandra, i skogen till exempel. Vi behöver inte ha ögonkontakt men vi delar stunden, på riktigt. Den här känslan har jag svårt att förklara men det är en stark upplevelse av att du och jag hör ihop, med varandra men också med allt runtomkring.

Sen finns det saker som jag inte lyckats förmedla till dig. Som att du skulle få vara lös mer om du inte jagade ekorrar och katter. Eller att när jag plågat dig med krage och mediciner så är det för att du ska bli frisk. Men Tora, att jag tycker att du är bäst, det är jag ganska säker på att du vet.

Din människa, för alltid.
Nina

Foto: Privat

Nina Hemmingsson

Konstnär, författare och serie-tecknare. I år kom hennes senaste bok "Min kompis Gunnar".

**"Din långa
nos som vilade
på armstödet.
Du var vår. Vi
var dina."**

Hjälp oss bli fler – värva en vän!

Tänk om alla ni, nästan 11 000 medlemmar, lyckas värva varsin ny medlem. Då skulle vi vara dubbelt så många! Många medlemmar ger oss en ökad tyngd och större genomslagskraft i djurskyddsfrågorna. Därför uppmanar vi dig som medlem att hjälpa oss att bli fler.

Berätta för din vän, släkting, granne eller kollega om varför du är medlem i Djurskyddet och föreslå att hen också blir det. Berätta om allt fantastiskt arbete som din lokalförening eller som förbundet genomför. I höst ska regeringen presentera en livsmedelsstrategi och ett förslag till ny djurskyddslag ska presenteras i början av nästa år. Vi arbetar hårt för att dessa ska bli så bra som möjligt. Särskilt hårt jobbar vi för att kattens status ska höjas och ett steg i rätt riktning är att få in krav på obligatorisk ID-märkning och registrering av katter i djurskyddslagen.

Som tack får du som lyckas värva en ny medlem vår fina vykortsbok!

När du lyckats värva en person, gör så här:

1. Fyll i den nya medlemmens uppgifter på talongen nedan. Glöm inte att fylla i om personen ska vara direktmedlem i Djurskyddet Sverige eller i en lokalförening.
2. Fyll i dina uppgifter.
3. Klipp av talongen, lägg i ett kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress:
Djurskyddet Sverige
Svarspost Kundnr 20425761
120 20 Stockholm

När vi fått in din talong kommer den nya medlemmen att få ett inbetalningskort hemskickat och du får den fina vykortsboken skickad till dig.

Glöm inte att informera den du värvar att alla medlemmar får Tidningen Djurskyddet 4 ggr/år!

Vykortsboken är i A5-format och innehåller tolv härliga vykort med olika djurmotiv.

Kontakta vår medlemservice

Har du frågor om ditt medlemskap, vill beställa informationsmaterial eller meddela att du har ny adress?

Välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges medlemservice på **08-673 35 11**. Telefontiderna är mån – tors 9–15, fre 9–14.

Du kan också mejla till info@djurskyddet.se.

Brev skickas till:
Djurskyddet Sverige
Hammarby Fabriksväg 25
120 30 Stockholm

Stöd oss med ett swish!

Djurskyddet Sveriges arbete för djuren är helt beroende av gåvor från allmänheten. Stöd vårt arbete genom att swisha en gåva. Alla gåvor, stora som små, är viktiga. Tack!

Vårt Swish-nummer: 9001066

Djurskyddet Sverige är godkända som 90-kontoinnehavare av Svensk Insamlingskontroll. Ett så kallat 90-konto är ett insamlingskonto som har utfärdats av Svensk Insamlingskontroll som sedan kontrollerar hela organisationens verksamhet och ekonomi för att du som givare ska känna trygghet att din gåva används rätt. Vårt 90-konto: 90 01 06-6

Klipp av talongen här, lägg i kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress.

Jag har värvat en ny medlem!

Nya medlemmens namn och adress:

För- och efternamn:* _____

Gatuadress:* _____

Postnummer:* _____ Ort:* _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer (ÅÅMMDD-XXXX):* _____

☐ Vill vara direktmedlem i Djurskyddet Sverige (330 kr/år).

☐ Vill vara medlem i lokalföreningen: Djurskyddet _____
Medlemsavgiften varierar mellan föreningarna.

* Obligatoriska uppgifter.

Mitt namn och adress:

För- och efternamn:* _____

Gatuadress:* _____

Postnummer:* _____ Ort:* _____

Telefon: _____

E-post: _____

Medlemsnummer: _____

* Obligatoriska uppgifter.

Skicka talongen till:

Djurskyddet Sverige, Svarspost Kundnr 20425761, 120 20 Stockholm

Djurskyddet Sverige där du bor!

Djurskyddet Sverige är ett riksförbund med 54 lokalföreningar över hela landet.

BLEKINGE LÄN

Djurskyddet Karlshamn

Telefon: 0735-08 71 07
djurskyddet@karlshamn.se

Djurskyddet Ronneby

djurskyddet.ronneby@hotmail.com

DALARNAS LÄN

Djurskyddet Dalarna (Rättvik)

Telefon: 0736-73 77 00
dalarna@djurskyddet.se

GÄVLEBORGS LÄN

Djurskyddet Bill & Bull Söderhamn

Telefon: 0764-10 01 01
info@djurskyddetbillochbull.se

Djurskyddet Bollnäs-Ovanåker

Telefon: 0703-02 80 06
djurskydd_bollnas@hotmail.com

Djurskyddet Norra Hälsingland (Bjuråker)

Telefon: 0702-12 94 14
mallan.dragsved@hotmail.com

Djurskyddet Skygga Katten Enånger

Telefon: 0709-21 95 00
l.trempenau@telia.com

HALLANDS LÄN

Djurskyddet Norra Halland (Kungsbacka)

Telefon: 0708-77 64 70
info@djurskyddetnorrahalland.se

Djurskyddet Kattfotens Katthem i Halmstad

Telefon: 0701-55 80 08
kattfoten@kattfoten.se

Djurskyddet Varberg

Telefon: 0345-341 50
djurskyddetvarberg@hotmail.se

Halmstadortens Djurskyddsförening

Telefon: 0346-530 68
tomas.erge@telia.com

JÄMTLANDS LÄN

Djurskyddet Jämtlands Län (Östersund)

Telefon: 0706-39 37 55
annica.moreskog@telia.com

JÖNKÖPINGS LÄN

Djurskyddet Eksjö

Telefon: 0702-52 82 88
cats@djurskyddet-eksjo.se

KALMAR LÄN

Djurskyddet Kalmar

Telefon: 0480-219 74
kalmar@djurskyddet.se

Djurskyddet Oskarshamn

Telefon: 0491-188 15
oskarshamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Västervik

Telefon: 0490 - 305 18
djurskyddetvastervik@gmail.com

KRONOBERGS LÄN

Djurskyddet Kronoberg (Växjö)

Telefon: 0470-203 41
info@djurskyddetkronoberg.se

NORRBOTTENS LÄN

Djurskyddet Norrbotten (Luleå)

Telefon: 0730-32 21 82
jenny.lindback@hotmail.com

SKÅNE LÄN

Djurskyddet Helsingborg

Telefon: 0705-47 00 68
helsingborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Kullabygden (Höganäs)

Telefon: 0702-46 80 42
kullabygden@djurskyddet.se

Djurskyddet Landskrona

Telefon: 0738-04 96 44
djurskyddetlandskrona@hotmail.com

Djurskyddet Nordostskåne

Telefon: 0708-11 28 16
nordostskane@djurskyddet.se

Djurskyddet Ängelholm-Bjäre

Telefon: 0761-40 49 00
angelholm-bjare@djurskyddet.se

STOCKHOLMS LÄN

Djurskyddet DOSO

Telefon: 08-765 66 23

Djurvännernas förening i Stockholm

Telefon: 08-755 68 46
ordf@djurvannernastockholm.se

Djurskyddet Kattvärdet Haninge

Telefon: 08-776 16 80
info@kattvardet.nu

SÖDERMANLANDS LÄN

Djurskyddet Eskilstuna

Telefon: 0704-67 03 36
ordforande@djurskyddet-eskilstuna.se

Djurskyddet Mariefred

Telefon: 0707-77 19 54
susanne.queckfeldt@gmail.com

Djurskyddet Nyköping

Telefon: 0155-21 76 32
katthemmet@finntorpskatthem.se

Djurskyddet Strängnäs

Telefon: 0708-80 54 42
strangnas@djurskyddet.se

VÄRMLANDS LÄN

Djurskyddet Filipstad

Telefon: 0725-49 38 69
filipstad@djurskyddet.se

Djurskyddet Karlstad

Telefon: 054-53 47 06
kontakt@djurskyddetkarlstad.se

Djurskyddet Kristinehamn

Telefon: 0762-97 93 75 / 0762-97 95 37
info@djurskyddetkristinehamn.se

Djurskyddet Säffle-Åmål

saffle-amal@djurskyddet.se

Djurskyddet Sunne

Telefon: 0725-30 73 77
sunne@djurskyddet.se

Djurskyddet Westra Wermland (Arvika)

Telefon: 0722-33 38 10, 0722-33 38 20
westrawermland@djurskyddet.se

VÄSTERBOTTENS LÄN

Djurskyddet Skellefteå

Telefon: 0702-70 03 92
djurskyddetskelletea@gmail.com

Djurskyddet Västerbotten (Umeå)

Telefon: 090-14 21 11
info@djurskyddetvasterbotten.se

Djurskyddet Åsele Katthem Kurrlyan

Telefon: 0941-109 87
aselekurrlyan@hotmail.com

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Djurskyddet Härnösand

Telefon: 0611-128 17
m_elmroth@hotmail.com

Djurskyddet Katthjälpen Sundsvall

Telefon: 0707-32 02 40
info@katthjalpen.com

Djurskyddet Sundsvall

Telefon: 060-56 78 50
djurskydds@hotmail.com

Djurskyddet Ådalen (Sollefteå)

Telefon: 0620-242 67 / 073-063 23 45
djurskyddetadalen@hotmail.com

Djurskyddet Örnsköldsvik

Telefon: 0660-25 02 77
oviks_djurskydd@hotmail.com

VÄSTMANLANDS LÄN

Djurskyddet Köping Kattvännerna

Telefon: 0221-289 12
koping@djurskyddet.se

Djurskyddet Västerås Huskatten

Telefon: 021-18 95 98
info@huskatten.com

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Djurskyddet Bohuslän

Telefon: 0761-17 77 81
info@djurskyddetbohuslan.se

Djurskyddet Skaraborg (Töreboda)

Telefon: 0739-24 26 72
skaraborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Skövde katthem

Telefon: 0737-03 70 31
skovdekattthem@hotmail.com

Djurskyddet Uddevalla

Telefon: 0522-51 17 08

ÖREBRO LÄN

Djurskyddet Örebro

Telefon: 070-623 83 38
gorang15@telia.com

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Djurskyddet Fiahemmet i Norrköping

Telefon: 011-31 14 99
fiahemmet@hotmail.com

Djurskyddet Mjölby

Telefon: 0142-36 11 02
djurskyddetmjolby@gmail.com

Djurskyddet Linköping

Telefon: 013-501 65
djurskydd@linkopingsdjurskydd.se

Gunnela StåhleFörbundsstyrelseledamot
gunnela.stahle@djurskyddet.se

SISTA ORDET

Ta ansvar, politiker!

■ **I mars 2015** startade regeringen arbetet med att ta fram en svensk livsmedelsstrategi. Konkurrenskraftsutredningen föreslog att svensk djurskyddslagstiftning skulle ha EU:s djurskyddslagstiftning, som utgångspunkt. En svensk livsmedelsstrategi har därför stor betydelse för hur djurskyddet i Sverige ska utvecklas och förslag om ny djurskyddslag.

Nu krävs politiker, som tar sitt ansvar. Politiker, som inte överlämnar ansvaret till marknaden och konsumenterna att säkerställa att vi har en matproduktion som skyddar människor, djur och miljö. Detta är speciellt angeläget eftersom lantbruksnäringen, LRF, driver att det är bönderna som skapar mervärden genom friska djur och låg antibiotikaförbrukning och inte svenska djurskyddsregler. Marknaden ska avgöra om djurskyddet ska ligga på en högre nivå än EU:s enligt LRF. Bönderna ska själva bestämma om kor ska gå på bete tycker Arla-företrädare.

En strategi ska ta sin utgångspunkt i våra gemensamma värderingar att främja ett gott lagstiftat djurskydd. Det räcker inte med att djuren är friska. Kor ska beta på sommaren, grisar ska inte stängas in i bur och katter ska få ett berättigat högre värde. Vi vill ha en ny djurskyddslag som lever upp till dessa krav. Sänkta miljö- eller djurskydds krav är fel väg att gå om vi ska öka den svenska matproduktionen. Vi kommer aldrig att kunna konkurrera med den billigaste maten. Djurskyddet Sverige har i samverkan med tunga intresseorganisationer som Sveriges Konsumenter, Vi Konsumenter, Naturskyddsföreningen, WWF och World Animal Protection genom debattartiklar, inspel till politiker och seminarier i Almedalen drivit frågan. Nu gäller det för politikerna att svara upp mot medborgarnas och djurens krav. Sedan behövs fortsatt dialog kring en handlingsplan, som kan ge tydliga signaler till myndigheter, bönder, livsmedelsföretag, dagligvaruhandeln och oss konsumenter. ✕

Det här är Djurskyddet Sverige

■ **Djurskyddet Sverige** är med sina nästan 11 000 medlemmar och 54 anslutna lokalföreningar en av Sveriges största djurskyddsorganisationer. Vi har arbetat i över 100 år för att hjälpa djuren.

■ **Vår vision** är ett samhälle där människor visar respekt och medkänsla för alla djur. Alla djur ska ha rätt att utföra sina naturliga beteenden och skyddas från lidande. När djur avlivas eller slaktas ska det ske på ett smärtfritt sätt.

■ **Vi opinionsbildar och** påverkar politiker för att förbättra djurskyddslagstiftningen. Vi finns representerade i olika arbetsgrupper och kommittéer samt är remissinstans åt departement och myndigheter.

■ **Våra lokala föreningar** arbetar bland annat med att ta hand om djur som har blivit hemlösa och vanvårdade.

■ **Internationellt arbetar vi** genom Nordiska Djurskyddsrådet, Eurogroup for Animals och World Animal Protection.

■ **Vårt arbete finansieras** av medlemsavgifter, arv och gåvor. Organisationen har 90-konto, verksamheten kontrolleras därmed av Svensk Insamlingskontroll. Läs mer på djurskyddet.se.

PLUSGIRO: 90 01 06-6

BANKGIRO: 900-1066

GENERALSEKRETERARE

Åsa Hagelstedt

ORGANISATIONSEKRETERARE**& MEDLEMSSERVICE**
Majk Michaelsdotter**SAKKUNNIG**

Emma Brunberg

INFORMATÖR &**INSAMLINGSANSVARIG**

Sara Frick

EKONOMI

Irmeli Tarma

REDE

Helena Risinger

UTSKICK & ADMINISTRATION

Martine Everett

PRAKTIKANT

Jeanette Polsäter

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Linda Maria Vonstad

STYRELSELEDAMÖTERCatarina Niklasson Schöön,
Kerstin Linde, Gunnela
Ståhle, Hannah Kendrup,
Linnea Stålhandske, Owe
Sandström, Sofia Arkelsten,
Stina Näsström

NÄSTA NUMMER

KOMMER 21 NOVEMBER

TEMA

Extremavel

LÄS FLER NYHETER PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Olyckor handlar inte bara om svarta katter.

Elvira

30%

rabatt
första året!

Agria Veterinärvård ger din katt trygghet livet ut: ersättningsbeloppen minskar inte när katten blir äldre. Försäkrar du din katt innan den blir fyra månader får du det mest omfattande skyddet till 30% rabatt första året.

Ring 0775-88 88 88 eller gå in på agria.se

Agria Djurförsäkring är länsförsäkringsgruppens specialistbolag för djur- och grödaförsäkring.

Agria
Djurförsäkring

MED FOKUS PÅ DJURSKYDD

Vad är viktigt i nya djurskyddslagen?

Måndagen den **21 november 2016** arrangerar Djurskyddet Sverige en djurskyddskonferens på **Nordic Light Hotel i Stockholm**. Huvudfokus är den nya djurskyddslagen som förväntas komma i början av 2017.

Medverkande:

Per Jensen, professor i etologi, Linköpings Universitet

Bo Algers, professor emeritus, SLU

Samtal om begreppet "Naturligt beteende" och hur det kan implementeras i lagstiftningen.

Frida Lundmark, doktorand, SLU

Helena Röcklinsberg, lektor, SLU

Samtal om olika sätt att utforma lagstiftning och etiska perspektiv på djurskyddslagstiftning.

Mer detaljerad information med tider och program kommer att finnas på hemsidan lite längre fram, men vi hoppas att så många som möjligt bokar in datumet redan nu.

Frågor?

Kontakta Djurskyddet Sverige kansli:

08-673 35 11 eller **info@djurskyddet.se**

